

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԴՈՒ ՏԵՂՅԱԿ ԼԻՆԵՆՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ՈՒՆԵՍ

տ ե ղ ե կ ա գ ի ռ N 19

դ ե կ տ ե մ բ ե ռ 2006
Հրապարակվում է 2001 թվականից

www.foi.am

ԴՈՒ ՏԵՂՅԱԿ ԼԻՆԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ՈՒՆԵՍ

տ ե ղ ե կ ա գ ի ը N 1 9

Տեղեկատվության ազատության ամենամյա մրցանակաբաշխություն 2006	5
ՀՀ ֆաղափառի Եվրադասարանում դաստիարակում է տեղեկատվություն ստանալու իր իրավունքը	7
Ի՞նչ ունեն մեր դասարանների նախագահները.....	9
Հրադարակայի՞ն են արդյոք կուսակցությունները...	21
«Մեկ դասուհանը» դեռ կիսաբաց է.....	24
ԱՆԱՀԻՏ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ	
Նամակ. Էլեկտրոնային, թե՞ավանդական.....	25
ՀԱՍՄԻԿ ՄԿՐՏՉՅԱՆ	
Պոռնոգրաֆիա, թե՞ երոշիկա.....	28
ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	
2004-2006թթ. Եվրադասարանի կայացրած որոշումները արտահայտվելու ազատության իրավունքի խախտումների վերաբերյալ.....	31
ՍԵՎ ՅՈՒՅԱԿ	41

«Դու տեղյակ լինելու իրավունք ունես» տեղեկագիրը հրատարակվում է Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի կողմից «Տեղեկատվության ազատությունը որդես համայնֆային մասնակցության միջոց» ծրագրի շրջանակում, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Միջազգային զարգացման գործակալության սրամադրած աջակցությամբ (N III-G-00-05-00029-00 դրամաւումրի):

Հոդվածներում արտահայտված տեսակետները հեղինակային են եւ չեն արտահայտում ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության տեսակետը:

Տեղեկատվության ազատության ամենամյա մրցանակաբաշխություն 2006

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը Տեղեկատվության ազատության մրցանակաբաշխությունն անցկացնում է արդեն չորրորդ տարին՝ 2003 թվականից: **2006թ. ոսկե բանալու մրցանակակիրներն են.**

- 2006թ. ամենաբաց գերաճեչություն է ճանաչվել **«Կոսայի մարզդեհարանը»**՝ որդես «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքը լավագույնս կիրառող գերաճեչություն:
- Տեղեկություն սանալու իրավունքը ամենաակտիվ եւ լավագույնս կիրառած հասարակական կազմակերպություն է ճանաչվել **Հելսինկյան ֆաղափացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակը:**
- 2006թ. տեղեկատվության ազատությանն առնչվող խնդիրները հետեւողական լուսաբանած եւ «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքն ամենաակտիվ օգտագործող լրագրող է ճանաչվել **Հոփսիսին Ջեքեջանը** («Առավոտ» օրաթերթ):
- Տեղեկություն սանալու իրավունքը ամենաակտիվ կիրառած ֆաղափացի է ճանաչվել **Արսակ Ջեյնալյանը:**
- Տեղեկատվության ազատության սեանկյունից լավագույն ղաւոնական ինտերնետային էջ է ճա-

նաչվել **«Գլխավոր դասախազության ինտերնետային էջը** (ՀՀ Գլխավոր դասախազի մամուլի փարտղար Սոնա Տրուզյան):

Այս մրցանակակիրներին սրվել են ոսկե բանալիներ՝ որդես հրաղարակայնության խորհրդանիւ:

- Ոչ ճւզրիս ղաւասախան սրամաղրած ղեւսական գերաճեչություն է ճանաչվել **«Տրանսդորսի եւ կաղի նախարարությունը:**

2005թ. ընթացում այս նախարարության եւ «Արմեն-Տելի» միջեւ կայացած բանակցությունների նիստերի արձանագրությունները սանալու՝ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի հարցումներին նախարարությունը սվել է 3 միմյանց հակասող ղաւասախաններ: Առաջին ղաւասախանում նւվել է, թե փնտրվող տեղեկությունները փոխանցվել են ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին, ինչը ղարզվեց՝ չի համաղաւասախանում իրականությանը: Երկրորդ գրությանը ղաւասախանվել է, թե տեղեկություններն, իրոք, նախարարությունում են, սակայն

www.foi.am

դրանց մի մասը դարձնակում է կոմերցիոն գաղտնիք՝ ուսի դեմք է որոշակիացնել, թե որ արձանագրությանը է ԻԱ կենտրոնը հետաքրքրված:

Ի դասաստիսան 3-րդ հարցմանը՝ փոխնախարար Վ. Առաքելյանն ուղղակի մերժեց սրամադրել արձանագրությունները՝ հիմնավորելով, թե սեղեկասվության կամ դրա կրկնօրինակի սրամադրման կարգը սահմանված չէ կառավարության կողմից:

- Հայաստանի Հանրապետության ամենափակ գերատեսչություն է ճանաչվել **Ամենքերը**, որն ամենափակն է կասարում «Տեղեկասվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի դասանջները:

Այս երկու մրցանակակիրներին սրվել են ժանգոսած կողողեմներ՝ որդես գաղտնիության խորհրդանիշ:

Մրցանակաբաշխության արդյունքները որոշել է Տեղեկասվության ազատության ոլորտում գործող 9 հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից բաղկացած անկախ ժյուրիի կազմը: Մրցանակաբաշխությունը կազմակերպվել է ԵԱՀԿ երեսնյան գրասենյակի եւ ԱՄՆ-ի Միջազգային զարգացման գործակալության հետ համատեղ:

Լուրեր

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը հրադարակել է սեղեկասվության ազատության ոլորտում 2001-2006թթ. սեղի ունեցած 17 դասական գործերի համառոտ նկարագրությունը դասական փաստաթղթերի հետ միասին՝ սեղեկություն սանալու հարցումը, դաշտնական գրավոր մերժումը, հայցադիմումը եւ դասական որոշումը: Կարծում ենք՝ դասական ակտերի եւ փաստաթղթերը այս ժողովածուն ֆաղափացիներին, ՀԿ-ներին, լրագրողներին կօգնեն հետագայում առավել արդյունավետ դաշտանել իրենց սեղեկություն սանալու իրավունքը, իսկ դասավորներին կաջակցեն կայացնել առավել որոշեխիտնալ որոշումներ: Ժողովածուն կարող եմ ձեռք բերել «Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի գրասենյակից կամ www.foi.am ինտերնետային կայքից:

Եվրոպայի խորհրդից պահանջվում է ճանաչել տեղեկատվություն ստանալու համընդհանուր իրավունքը

2006 թվականի նոյեմբերի 15-ին «Տեղեկասվության մասչելիություն. Եվրոպա» (ԻԱ կենտրոնը այս կազմակերպության հիմնադիր անդամ է), «Արսիկ 19» եւ «Բաց հասարակության Արդարադատության նախաձեռնություն» կազմակերպությունները տարածել են մամլո հարորդագրություն ուղղված այն փորձագետների խմբին, որը դասաստում է սեղեկասվության մասչելիության մասին համաձայնագրի նախագիծ: Կազմակերպությունները զգուցացնում են, որ նախագիծը որոշ հարցերում ցածր չափանիշներ է արձանագրում ֆան տարածաշրջանի երկրների մեծամասնության դրակչիկան: Վերոնշյալ երեք կազմակերպությունները աշխատանքային խմբին կոչ են անում ստեղծել համաձայնագրի այնդիսի նախագիծ, որով մասնակից դեություններից կդահանջվի իրենց օրենսդրությունը բարձրացնել միջազգային չափանիշների մակարդակին:

ՀՀ քաղաքացին Եվրադատարանում պաշտպանում է տեղեկատվության ստանալու իր իրավունքը

Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանում շուտով քննվելու է տեղեկատվության ազատության անօրինական սահմանափակման հետ կապված ՀՀ-ից ընդունված դեռևս միակ գանգատը:

Անահիտ Ստեփանյան

2004թ.-ին «Գերագույն խորհուրդ-դատաբանական ակումբը» (այսուհետ նաև՝ Դիմումատու)՝ նախագահ Ռուբեն Թորոսյանի ղեկավարությամբ դիմել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, քանի որ խախտվել է իր տեղեկատվություն ստանալու եւ սարածելու իրավունքը, որն իրականացվել է Դիմումատուի դատաբանական իրավունքների բազմաթիվ խախտումների միջոցով եւ, որդես հետեւանք, դատարանը չի կատարել իր դատարանական պարտականությունները օրենսդիր մարմնի ազատ ընտրություններ անցկացնելու ուղղությամբ: Բողոք-գանգատներում է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի երեք հոդվածների խախտում՝ այդ թվում՝ Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի:

«Գերագույն խորհուրդ-դատաբանական ակումբը» 26.05.03թ. թիվ 191 դիմումով խնդրել է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին, ընդունված կարգի համաձայն, հնարավորություն սալ ստանալու Ազգային Ժողովի 2003թ. ընտրություններին վերաբերող մի շարք փաստաթղթերի դատաճեղձեր, մասնավորապես՝

1. 2003թ. մարտի 12-ից հետո ՀՀ ԿԸՀ ընդունած բոլոր որոշումների դատաճեղձերը,
2. 2003թ. մարտի 12-ից հետո ՀՀ ԿԸՀ նիստերի բոլոր արձանագրությունների դատաճեղձերը,
3. ՀՀ ԱԺ համամասնական ընտրական ցուցակով առաջադրված կուսակցությունների /կուսակցությունների դաշինքների/ նախընտրական հիմնադրամներում կատարվող կամավոր մուծումների եւ ծախսերի հավաքածու կարգի 3-րդ կետի համաձայն բացված գրանցամատյանի դատաճեղձերը:

ԿԸՀ-ը անդաստիպան է թողել դիմումատուի հարցումը:

Նշյալ գանգատի առնչությամբ Եվրադատարանը գործով դատախազանոց կողմ հանդես եկող ՀՀ կառավարությանը ի թիվս այլ հարցադրումների ներկայացրել է, նաև այն, որ. «Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը դիմումատուին տեղեկությունները չհամարադրելով

արդյոք չի՞ խախտել Դիմումատուի՝ տեղեկություն ստանալու իրավունքը, որը երաշխավորված է Ընտրական օրենսգրքի 30-րդ եւ Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով»:

Սակայն կառավարությունը ղնդում է, որ Դիմումատուի՝ Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով երաշխավորված իրավունքի խախտում առկա չէ՝ հետեյալ հիմնավորումներով՝

Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածը չի սահմանում դեռևսկան մարմնի՝ իր կամքին հակառակ տեղեկատվության սրամադրման դրոզիսիվ դատարանություն,

Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածը կիրառելի չէ սույն գործի հանգամանքների նկատմամբ,

Դիմումատուն չի դիմել ԿԸՀ՝ տեղեկատվություն ստանալու խնդրանքով,

Դիմումատուի դատախազած տեղեկատվության չհամարումը չի խախտում «տեղեկատվության ազատության» էությունը:

Կառավարությունը սվյալ գործի կադակցությամբ ներկայացնում է նաև մի շարք այլ առարկություններ, որոնցում ղնդում է. «... Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածը ... չի դատարարեցնում դեռևսկան իշխանություններին սարածել իրենց կամքին հակառակ տեղեկատվություն»: Սակայն տեղեկատվության սրամադրումը չդեռք է կամային բնույթ կրի, հասկադես եթե այն ներկայացնում է հանրային շահ:

Թեև Դիմումատուն ունի իր հարցման ուղարկումը հավաստող փոսային անդորրագիր, սակայն կառավարությունը ղնդում է, որ Դիմումատուն փաստացիորեն չի դիմել ԿԸՀ (չնայած ԿԸՀ-ը ես չի հերում իրեն դիմելու փաստը): Կառավարությունը նաև ղնդում է, որ Դիմումատուն տեղեկատվություն ստանալու դատախազ չի ներկայացրել: Այստեղ անհամարանական եւ հակասական մի խառնաժադթ է սացվում, քանի որ եթե Դիմումատուն ՀՀ ԿԸՀ-ին դիմել է մի շարք փաստաթղթերի դատաճեղձեր ստանալու խնդրանքով, հետեադես

www.foi.am

դա արվել է Տեղեկատվություն սահմանափակում նյութակով:

Մյուս կողմից էլ ՀՀ Կառավարության կողմից բերված առարկությունների համաձայն՝ ԿԸՀ որոշումները, ընտրական հանձնաժողովի արձանագրությունները հրադարակային Տեղեկատվություն են, որոնց կարելի է անարգել ծանոթանալ:

Եվրադասարանին ներկայացված ՀՀ կառավարության առարկությունների վերաբերյալ «Գերագույն խորհուրդ-դատաբանական ակումբը» ներկայացրել է իր դիմումները՝ մեկ անգամ եւս լուրջելով, որ եւ ՀՀ օրենքներին, եւ Կոնվենցիայի դրույթներին հղում կատարելով մեկ առ մեկ ներկայացնում է Տեղեկատվության ազատության սահմանափակման եւ խախտման հիմքերը:

Ավելին, Գիմումասուն լուրջում է, որ «Կառավարության կողմից բերված դատաբանությունները իրենց մեջ նորից աղտոտեցնում են տարածակում»: Քանի որ ըստ «Գերագույն խորհուրդ-դատաբանական ակումբի» նախագահ Ռուբեն Թորոսյանի. «Կառա-

վարությունն ակնհայտորեն խուսափում է օրենքով սահմանված Տեղեկատվություն սրամաղբել նախընտրական հիմնադրամներ կատարած մուծումների եւ ծախսերի հաշվառման գրանցամատյանների վերաբերյալ, որի հետեւանով հնարավորություն չի ստեղծում որեւէ համաձայնության գալ սույն գանգախի դատաբանների բավարարման ուղղությամբ»:

Գիմումասուն Եվրադասարանին դիմել է ոչ միայն Տեղեկատվության իր իրավունքը վերականգնելու խնդրանքով, այլ նաեւ իր իրավունքների խախտման հետեւանով կրած բարոյական եւ նյութական վնասի արդարացի փոխհատուցում, որը կազմել է 150 հազար եվրո: Վերջին դատաբանի առնչությամբ, ինչպէս Տեղեկացրեց «Գերագույն խորհուրդ-դատաբանական ակումբի» նախագահ Ռուբեն Թորոսյանը, ՀՀ Կառավարությունը դիմել է Եվրադասարանին՝ դատաբաններով «Մեր ժողովուրդը (հայ ժողովուրդը,- Ա. Ս.) լուրջ ծանր վիճակում է գտնվում, դա դեռ է հաշվի առնել եւ հայցի բավարարմամբ փոխհատուցման խնդիրը համարել լուծված»:

Չեղարկություն- Յուլի 16-ին Բաց հասարակության Արդարադատության նախաձեռնությունն ծրագիրը (Justice Initiative) Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանի հետ միասին գրավոր մեկնաբանություններ է ներկայացրել Հայաստանի դեմ բերված տեղեկատվության ազատության գործի վերաբերյալ: «Գերագույն խորհուրդ պատգամավորական ակումբն ընդդեմ Հայաստանի» գործն այն մասին է, որ Հայաստանի ընտրական հանձնաժողովները խախտել են իրենց որոշումների, ինչպէս նաեւ ընտրական քարոզարշավների ընթացքում կուսակցությունների ֆինանսական ներդրումների եւ ծախսերի մասին տեղեկատվության թափանցիկությունը եւ մատչելիությունն ապահովելու պահանջը: Արդարադատության նախաձեռնությունը Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանից թույլտվություն է ստացել՝ գործին որպէս երրորդ կողմ մասնակցելու եւ ընդհանուր սկզբունքների վերաբերյալ մեկնաբանություններ տալու համար:

Ի՞նչ ունեն մեր դատարանների նախագահները

2001 թվականի հուլիսի 27-ին ընդունված «ՀՀ իշխանության մարմինների ղեկավար աշխատողների գույքի եւ եկամուտների հայտարարագրման մասին» ՀՀ օրենքի նպատակը «կոռուպցիայի եւ չարաշահումների դեմ պայքարի գործուն մեխանիզմների ստեղծումը, ինչպես նաեւ հայտարարագիր ներկայացնողների գույքի եւ եկամուտների առաջացման նկատմամբ հասարակության վստահության ապահովումն է» (Հոդված 1, մաս 1):

ՀՀ դատարանների նախագահների գույքի եւ եկամուտների հայտարարգրերի վերաբերյալ տեղեկանքների դասճեմները սահմալու համար «Դու տեղյալ լինելու իրավունք ունես» տեղեկագիրը սահմանված կարգով դիմել էր հարկային դեռական ծառայությանը եւ ստացել դախանջվող տեղեկանքների դասճեմները:

Մտրել հրատարակում ենք 2005թ.-ի հունվարի 1-ից մինչեւ 2006թ.-ի հունվարի 1-ը ընկած ժամանակա-

հատվածում Հայաստանի Հանրադեռության դատարանների նախագահների ունեցած կամ ձեռք բերած գույքի եւ եկամուտների մասին տեղեկանքները:

Տեղեկանքները հրատարակված են նաեւ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի ինտերնետային էջում՝ <http://www.foi.am>, որտեղ կարող եք գտնել նաեւ ՀՀ նախարարների գույքի եւ եկամուտների մասին հայտարարագրերը:

Հովհաննես Գերասիմի Մանուկյան, ՀՀ Վճռաբեկ դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **06.06.2005**թ.-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Ծեռեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	2 հաս	359,85 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 տնամեծ	2 հաս	0,039976 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0	0
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով -----	ՀՀ դրամով 3 981 198
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 981 198

Սիեր Գվիդոնի Խաչատրյան, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական եւ զինվորական գործերով պալատ, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **08.07.1998թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	41 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	2 հաս	78 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	1 հաս	0,04 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	0 հաս
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արժույթով	ՀՀ դրամով
	_____	5 011 210
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	_____	5 011 210

Արման Յուրիի Սկրտումյան, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական եւ տնտեսական գործերով պալատ, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **08.07.1998թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	225,7 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	2 հաս	278,05 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	-
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արժույթով	ՀՀ դրամով
	-----	3 729 569
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 729 569

Տիգրան Տոլիկի Սուկույան, ՀՀ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **17.11.2005թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	63,9 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեծ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0	-
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողովով -----	ՀՀ դրամով 3 150 298
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 150 298

Տիգրան Վազգենի Սահակյան, ՀՀ քրեական եւ զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **01.12.2000թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	242,15 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեծ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	0 հաս
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողովով -----	ՀՀ դրամով 4 249 206
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 249 206

Էդուարդ Աղաբեկի Սուրադյան, ՀՀ տնտեսական դատարան, Նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **09.06.2005թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	105 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	37 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեւրծ	1 հաս	0,03 հա
2.2 գյուղատնտեսական	1 հաս	3 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավտոմեքենա «Peugeot 307»	2005թ.
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արժույթով 42000 ԱՄՆ դոլար	ՀՀ դրամով 3 842 745
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 842 745

Տիգրան Շահենի Պետրոսյան, ՀՀ Մալաթիա-Սեբաստիա համայնքի առաջին ատյանի դատարան, Նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	248,9 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեւրծ	1 հաս	0,06 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0	0
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արժույթով -----	ՀՀ դրամով 4 472 832
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 472 832

Արթուր Ռադիկի Օհանյան, ՀՀ Էրեբունի եւ Նուբարաշեն համայնքների առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **01.06.2006թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	85.7 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեծ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավտոմեքենա «Մերսեդես բենց 280»	1993
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Բնամթերով 1000000	ՀՀ դրամով 4 906 526
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 406 526

Ժորա Սարգսի Վարդանյան, ՀՀ Կեստրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	3 հաս	147,3 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	45 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեծ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	2 հաս	0,15 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ 21213»	1999թ.
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողովով -----	ՀՀ դրամով 4 814 536
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 498 536

Ելիզավետա Ռեմիկի Դանիելյան, ՀՀ Աշափնյակ եւ Դավթաշեն համայնքների առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Ծեփեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	2 հաս	292,1 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	1 հաս	0,231 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավտոմեքնա «ՎԱԶ 21074»	2002
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով	ՀՀ դրամով 6 335 687
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	6 335 687

Սամվել Ազատի Ուզունյան, ՀՀ Ավան եւ Նոր-Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **16.07.2004թ.**ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Ծեփեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	0 հաս	0 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	0 հաս
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով	ՀՀ դրամով 3 457 175
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 457 175

Վարդան Ալբերտի Աբրահամյան, ԶԶ Արաբկիր եւ Զանաքեռ-Չեյթուն
 համայնքների առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
 Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	2 հաս	124,81 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	73,5 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեծ	1 հաս	0,1 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	1 հաս	0,0402 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավստրիական «ՊԵՇՈ 406»	2002թ.
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արժույթով 200000 ԱՄՆ դոլար	ՀՀ դրամով 4 150 270
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 150 270

Սուրիկ Գեորգի Կոստանյան, Շենգավիթ համայնքի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
 Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **01.06.2006թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	117,36 քառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	18,5 քառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեծ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավստրիական ՎԱԶ 2106 «Մեքսիկա E 320»	2001թ. 1998թ.
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արժույթով -----	ՀՀ դրամով 4 080 227
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 080 227

Միշա Գրիշայի Ասատրյան, ՀՀ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999**թ.-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. ԸՆԵՔԵՐ, շինություններ		
1.1 բնակելի	2 հաս	170,2 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	24 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	1 հաս	0,25 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0	0
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով	ՀՀ դրամով
	-----	7 347 416
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	6 897 416

Ռազմիկ Երվանդի Ազարյան, ՀՀ Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **15.12.2000**թ.-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. ԸՆԵՔԵՐ, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	19,4 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	2,53 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	1 հաս	0,01 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	0 հաս
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով	ՀՀ դրամով
	-----	5 075 414
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	5 075 414

Գագիկ Զերոբի Սարգսյան, ՀՀ Արարատի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	2 հաս	118 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արևադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0	0
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով	ՀՀ դրամով 4 917 000
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 917 000

Հրաչիկ Երեզլյանի Սարգսյան, ՀՀ Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	32 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արևադրական եւ այլն	1 հաս	30 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավստրիայում «ՎԱԶ 21061»	1998թ.
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով	ՀՀ դրամով 4 030 000
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 030 000

Սուրեն Լենդրուշի Ստյան, ՀՀ Արագածոտնի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.99թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	102,5 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	117 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	2 հաս	0,18 հա
2.2 գյուղատնտեսական	1 հաս	0,43 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0	0
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արսարժույթով -----	ՀՀ դրամով 3 186 249
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 186 249

Էդվարդ Տարոնի Սանուկյան, ՀՀ Շիրակի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ
Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.99թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	0 հաս	0 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	0 հաս
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արսարժույթով -----	ՀՀ դրամով 5 041 300
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	5 041 300

Գագիկ Վոլոդյայի Հովհաննիսյան, ՀՀ Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարան, Լախագահ Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - 01.06.2006թ.-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	66,26 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	-
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով 8,66 ԱՄՆ դոլար	ՀՀ դրամով 3 039 520
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 039 520

Սամվել Կոստյայի Մարդանյան, ՀՀ Տավուշի մարզի առաջին ատյանի դատարան, Լախագահ Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - 12.07.2004թ.-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	200 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	2 հաս	425,5 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեճ	1 հաս	0,075 հա
2.2 գյուղատնտեսական	2 հաս	0,8 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	1 հաս	0,007 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	0 հաս	0 հաս
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողով 16 500 ԱՄՆ դոլար	ՀՀ դրամով 5 465 000
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 465 000

Սերգեյ Դմիտրիի Զիչոյան, ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **12.01.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	420 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	1 հաս	250 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեւրձ	1 հաս	0,3 հա
2.2 գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	1 հաս	0,1026 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավտոմեքենա BMW520i	199l
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Բնամքերով 300 000	ՀՀ դրամով 7 794 738
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	3 294 738

Լեւիկ Վարդանի Պողոսյան, ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի առաջին ատյանի դատարան, նախագահ Պաշտոնավարման ժամանակաշրջանը - **10.10.1999թ.**-ից

Հայտարարագրման ենթակա գույքը		
1. Շենքեր, շինություններ		
1.1 բնակելի	1 հաս	36 ֆառ. մ
1.2 հասարակական, արտադրական եւ այլն	0 հաս	0 ֆառ. մ
2. Հողամասեր		
2.1 սնամեւրձ	0 հաս	0 հա
2.2 գյուղատնտեսական	2 հաս	0,671 հա
2.3 ոչ գյուղատնտեսական	0 հաս	0 հա
3. Այլ անշարժ գույք (ըստ օբյեկտի տեսակի)	0 հաս	-
4. Փոխադրամիջոցներ	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ 21011»	1978թ.
Հայտարարագրման ենթակա եկամուտները		
Եկամուտներ՝ ընդամենը	Արտաժողովով -----	ՀՀ դրամով 4 576 000
այդ թվում՝ աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-----	4 576 000

Հրապարակայի՞ն են արդյոք կուսակցությունները

2007թ. Հայաստանում կայանալու են Ազգային ժողովի հերթական ընտրությունները, եւ կուսակցությունները ջանք չեն խնայելու՝ որքան հնարավոր է ժողովրդավար երեւալու համար: Ժողովրդավարության ցուցանիշներից է հրապարակայնությունը, ուստի ընտրություններին պատրաստվող կուսակցությունների համար հրապարակայնությունը՝ այդ թվում՝ նաեւ տեղեկատվության ազատությունը, պետք է իրենց գործունեության հիմնական սկզբունքներից լինի:

Պետրոս Հայրապետյան

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի իրավաբան

2006թ. սեպտեմբերի 19-ին Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը տեղեկատվություն ստանալու հարցումներ ուղարկեց ՀՀ 23 խոշոր եւ ակտիվ կուսակցությունների՝ խնդրելով սրամատրել իրենց ծրագրերի եւ 2005թ. ֆինանսական հաշվետվությունների դասճեմները: Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի հարցումները նույնպես ունեին դարձել, թե ուրբանով են դասրաս կուսակցությունները հրատարակային աշխատել:

Կուսակցությունների գործունեության հրատարակայնությունն ամրագրվում է ՀՀ Սահմանադրությամբ, որի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանվում է, որ կուսակցություններն աղանակվում են իրենց ֆինանսական գործունեության հրատարակայնությունը, եւ «Կուսակցությունների մասին» ՀՀ օրենքով: Օրենքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասում նշվում է, որ կուսակցությունների գործունեությունը հիմնվում է հրատարակայնության սկզբունքի վրա:

Օրենքի մի շարք այլ հոդվածներ ամրագրում են կուսակցությունների գործունեության շարքեր ոլորների հրատարակայնությունը:

«Կուսակցության խնդիրներն ու նպատակներն արձանագրվում են նրա կանոնադրությունում եւ ծրագրում, որոնք հրատարակվում են զանգվածային լրատվության միջոցներով» (3-րդ հոդված, 2-րդ մաս):

«Կուսակցությունները գործում են հրատարակայնորեն, նրանց հիմնադիր ու ծրագրային փաստաթղթերը հրատարակվում են համընդհանուր իրազեկման համար» (3-րդ հոդված, 4-րդ մաս):

«Կուսակցությունը, հաշվետու տարվան հաջորդող մարտի 25-ից ոչ ուշ, զանգվածային լրատվության միջոցներում հրատարակում է իր ֆինանսական հաշվետվությունը» (28-րդ հոդված, 4-րդ մաս):

Հարցումներն ուղարկելուց մեկ ամիս անց ստացվեց հետեւյալ դասկերը. 23 կուսակցություններից 14-ը դաս

սասխանեց հարցումներին, իսկ 9-ը՝ ոչ (լուռ մեթոմ): Ընդ որում, դասասխանած 14 կուսակցություններից 11-ը ուղարկել էին ամբողջական դասասխաններ: «Հայ Յեղափոխական դաճակցություն» եւ «Հայոց համագրային շարժում» կուսակցությունները նույնպես սրամատրել էին միայն ծրագրերը՝ հաշվետվությունների դեղում հղում անելով ՁԼՄ-ների վրա (համադասասխանաբար «Երկիր» եւ «Տարեգիր»): Մնացած 3 կուսակցությունները հարցմանը դասասխանել էին մասնակի. «Ազգային միաբանություն» եւ «Ժառանգություն» կուսակցություններն էլ ծրագրի դեղում հղում էին արել իրենց ինտերնետային կայքերի, իսկ հաշվետվությունները չեն սրամատրել՝ խորհուրդ տալով դրանք ստանալ Հարկային դեղական ծառայությունից եւ Արդարադատության նախարարությունից՝ այստիսով հրաժարվելով գործել ֆինանսատեղեկատվացիկ, ինչը դասահանջում է օրենքը եւ Սահմանադրությունը: Իսկ «Բարգավաճ Հայաստան» կուսակցության լրատվական ծառայությունը դասասխանել էր, որ ֆինանսական հաշվետվությունը գրոյական է, իսկ ծրագիրը դեղ լրամճակվում է եւ հաստատվելուց հետո անդայման կսրամատրվի ԻԱԿ-ին:

Այս 14 կուսակցությունները հարցումներին դասասխանել են առավելագոյնը 13 օրում: Ամենաարագը՝ 4 օրում, դասասխանել են «Օրինաց երկիր», «Հանրադեղություն» եւ «Ազգային ժողովրդավարական միություն» կուսակցությունները:

Եղել են նաեւ զավեճալի դասասխաններ. «Հայ-արիական միաբանություն» կուսակցությունը նճել էր, որ տեղեկատվություն ստանալու հարցումը, որը կազմված էր Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի մճակած օրինակելի ձեղին համադասասխան, ավելի շաս տղառնալիք է ներառում, քան խնդրանք, իսկ նրանք տղառնալիքից կամ ժամկեղներից չեն վախեղում: Սակայն Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի սնօրեն Շուճան Դոյրոյանի դասասխան նամակից հետո, ուր նճված էր, որ կուսակցության մեղոմն ինքնին դաս

www.foi.am

սասխան է, իսկ հարցումը ոչ թե ինֆնանդասակ է, այլ յուրաքանչյուր ֆաղափագու իրավունք, կուսակցությունը ուղարկեց անհրաժեշտ տեղեկատվությունը:

Հարցումներին ընդհանրադրես չի դասասխանել 9 կուսակցություն: «Հայ երիտասարդական կուսակցության» նախագահ Սարգիս Ասատրյանն էլ հարցման ոճը չէր հավանել՝ նշելով, որ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը նախագահի վերահսկողական ծառայությունը չէ, եւ այդդեպ էլ մեծել էր տեղեկատվության սրամադրումը:

Տեղեկատվություն ստանալու հարցումներն անտեսած 9 կուսակցությունների անունները հասուկ ընդգծում ենք, որդեգրի ընտրությունների ժամանակ ֆաղափագիները ճիշտ կողմնորոշվեն:

Օրենքը խախտող կուսակցություններն են.

1. Հայ երիտասարդական կուսակցություն
2. Միավորված աշխատանքային կուսակցություն
3. Հայաստանի կոմունիստական կուսակցություն
4. Հայաստանի ժողովրդավարական ազատական միություն
5. Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցություն
6. Սահմանադրական իրավունք
7. Արդարություն
8. Ազգային ինֆորմացիոն միավորում
9. Ժողովրդական կուսակցություն

Կուսակցություններ	Պատասխանը	Պատասխանը սրամադրելու ժամկետը	Պատասխանի ձեւը
Օրինաց երկիր	ամբողջական	4 օր	փաստաթղթային
Ազգային ժողովրդավարական միություն	ամբողջական	4 օր	փաստաթղթային
Հանրադրեսություն կուսակցություն	ամբողջական	4 օր	էլեկտրոնային նամակ
Դաշինք	ծրագիրը, ֆինանսական հաշվետվությունը գրոյական է	6 օր	էլեկտրոնային նամակ
Ազգային միաբանություն	ծրագիրը կայքից, ֆինանսական հաշվետվության համար հղում է արվել Հարկային դրեսական ծառայության վրա	6 օր	փաստաթղթային
Ժառանգություն	ծրագիրը կայքից, ֆինանսական հաշվետվության համար հղում է արվել Արդարադրեսության նախարարության եւ Հարկային դրեսական ծառայության վրա	7 օր	փաստաթղթային
Հայաստանի ժողովրդական կուսակցություն	ամբողջական	7 օր	փաստաթղթային
Մոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան	ամբողջական	7 օր	փաստաթղթային
Հայ արիական Միաբանություն	ծրագիրը (կանոնադրություն), ֆինանսական հաշվետվությունը գրոյական է	7 օր	էլեկտրոնային նամակ

Կուսակցություններ	Պասախանը	Պասախանը սրամադրելու ժամկետը	Պասախանի ձեռք
Հայոց համազգային Եւրոպական	միայն ծրագիրը, ֆինանսական հաշվետվության համար հղում է արել Արդարադատության նախարարության եւ «Տարեգիր» թերթի վրա	7 or	փաստաթղթային
Հայաստանի Հանրապետական կուսակցություն	ամբողջական	8 or	Էլեկտրոնային նամակ
Հայ Յեղավորական Պատմություն	ծրագիրը, ֆինանսական հաշվետվության համար հղում է արել «Երկիր» թերթի վրա	10 or	փաստաթղթային
Բարգավաճ Հայաստան	հաշվետվությունը գրոյական է, ծրագիրը դեռ հաստատված չէ	12 or	Էլեկտրոնային նամակ
Ազգային Ժողովրդավարական կուսակցություն	ամբողջական	13 or	Էլեկտրոնային նամակ
Ազգային ինֆորմացիոն միավորում	չի սրամադրվել		
Հայ երիտասարդական կուսակցություն	չի սրամադրվել		
Սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան	չի սրամադրվել		
Միավորված աշխատանքային կուսակցություն	չի սրամադրվել		
Հայաստանի կոմունիստական կուսակցություն	չի սրամադրվել		
Հայաստանի ռամկավար ազատական	չի սրամադրվել		
Հայ արիական Միաբանություն	չի սրամադրվել		
Արդարություն	չի սրամադրվել		
Մահմանադրական իրավունք	չի սրամադրվել		

«Մեկ պատուհանը» դեռ կիսաբաց է

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը Չարենցի 1բ շենքի բնակիչների խնդրանքով հարցում էր ուղարկել Երեւանի քաղաքապետարան՝ խնդրելով տրամադրել բազմաբնակարան շենքերի ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող տանիքի սեփականաշնորհման եւ կառուցապատման մասին տեղեկություններ:

Չնայած Երեւանի քաղաքապետարանի՝ ընդհանուր առմամբ սեղեկասվության ոլորտում դրական գնահատվող աշխատանքին՝ այս անգամ քաղաքապետարանը կրկին թերացավ՝ հարցումին ժամկետում դասասխանելու մեջ: Հարցումին քաղաքապետարանը դասասխանեց 20 օր անց՝ առանց նախադեմ ժամկետի երկարաձգման մասին սեղեկացնելու:

Քաղաքապետարանը թերանում է նաեւ կազմակերպչական առումով: Երբ հարցումն ուղարկելուց մեկ շաբաթ անց հեսաբերվեցին հարցումի ճակատագրով՝ քաղաքապետարանի նամակների բաժնի աշխատակիցը դասասխանեց, որ դասասխանը դասրաս է, կարող ենք քաղաքապետարանից սանալ: Սակայն քաղաքապետարանում հայտնեցին, որ դասասխանը Անուշի գույքի կառավարման վարչությունը դասրասել է, բայց այն վերահասցեագրվել է իրավաբանական վարչությանը՝ լրացուցիչ ուսումնասիրության համար:

Եվս մեկ խնդիր. սուգելու համար դասրաս է արդյոք դասասխանը, թե՞ ոչ քաղաքապետարանի իրավաբանական վարչության աշխատակիցը խնդրում էր նամակների բաժնից ճշեւ հարցումի մոսֆի համա-

րը: ԻԱԿ-ը սխիղված էր հարցումի դասասխանի վերաբերյալ սեղեկություններ սանալու համար քաղաքապետարանի սարբեր բաժնիներից հարցումի գրանցման վերաբերյալ սվյալներ հավաքել:

Մի քանի անգամ էլ քաղաքապետարանից հայտնեցին, որ ԻԱԿ հարցումին վաղուց դասասխանել են: Պարզվեց ԻԱԿ նախորդ հարցումներից մեկի հես են շփոթել:

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի հարցումներից մեկն առձեռն էր սարվել Երեւանի քաղաքապետարան: Այս անգամ էլ քաղաքապետարանի նամակներն ընդունող աշխատակիցը մոռացավ սրամադրել համադասասխան ծանուցում՝ ուր նշված է լինում նաև 16 նիւանոց ծածկագիր, որով կարելի է հարցումի մասին սեղեկանալ Երեւանի քաղաքապետարանի ինտերնետային կայքից: Պարզ է, որ քաղաքապետարանի մեծ մասը կարող է անգամ սեղյակ չլինել ծանուցման առկայության մասին եւ հեսևաբար չդասհանջել այն: Ուստի, ԻԱԿ-ը սխիղված եղավ հարցումն ուղարկելուց 4 օր անց նորից գնալ քաղաքապետարան՝ ծանուցումը վերցնելու:

Նամակ. Էլեկտրոնային, թե՞ ավանդական

Ավանդական նամակի փոխարեն առօրյա է ներխուժել ժամանակակից էլ-փոստը, որն ունի բազում առավելություններ եւ զգալիորեն կրճատում է ժամանակի եւ տարածության հետ կապված խնդիրները: Պատեհ թե անպատեհ, մեր գործադիր իշխանության ներկայացուցիչներն առիթը բաց չեն թողնում գլուխ գովելու, որ իրենք աշխատում են ժամանակի պահանջներին համահունչ, որ կառավարություն-քաղաքացիներ շփման նոր արդյունավետ էլեկտրոնային մեխանիզմ է գործում:

Անահիտ Ստեփանյան

Բայց առ այսօր կառավարությունում չեն գործում էլեկտրոնային փոստի միջոցով ստացվող նամակների ստացման, դասակարգման եւ դասաստիպաներու մեխանիզմներ: Գրանց կարգավորումն ադապտվող որեւէ օրենք կամ որոշում չի ընդունված, հետեւադեպ դրա իրականացումը կանայական բնույթ է կրում եւ թողնված է չինովիկների ֆնահաճույքին: Բացի այդ, սարքեր նախարարություններում սարքեր ստորաբաժանումներ ու աշխատակիցներ են նշյալ գործառույթն իրականացնում՝ տեղակասվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունը, ընդհանուր բաժինը, միջազգային կապերի ստորաբաժանումը եւ այլն: Չի գործում միասնական համակարգ, մոտեցում:

Գործադիր իշխանության ներկայացուցիչները դեռեւս նախընտրում են նամակի ավանդական ձեւը: Ինչպես ինձ խորհուրդ տվեց Բնապահության նախարարության ընդհանուր բաժնի գլխավոր մասնագետ Կարինե Հակոբյանը, հետագայում իմ հարցերն ուղարկեմ «ավանդական նամակի տեսքով, քանի որ կադի այդ միջոցն ավելի հուսալի է եւ անճշտություններից զերծ»:

Ներկայումս մեր հանրապետությունում գործող 16 նախարարություններից 14-ն են, որ կարող են ֆաղափացիների հետ շփվել նաեւ էլ-փոստի միջոցով: Իսկ էլեկտրոնային փոստով շփվելու «Երկրորդությանից» զուրկ են ՀՀ սահմանային կառավարման նախարարությունը եւ կառավարության աշխատակազմի ղեկավար-նախարարը:

Իսկ թե ինչպես է գործում գործադիր իշխանություն-ֆաղափացիներ փոխհարաբերությունները կադի այս միջոցով, փորձեցինք ստուգել՝ ներկայանալով նախ որդես շարժային ֆաղափացի, ադա նոր միայն՝ լրագրող: Կարծում եմ երկակի ստանդարտի կիրառումը որեւէ մեկի մոտ սարակուսանք չառաջացրեց, քանի որ իրականությունը ամեն անգամ փաստում է եւ հաստատում, որը դեռական որոշ կառույցների աշխատակիցներ շահ

մեծ սարքերություններ են դնում ու դասաստակամություն ցուցաբերում իրենց շփումներում՝ նայած թե ով է դիմացինը՝ լրագրող, թե՞ իրեն հուզող հարցի դասաստակին հետամուտ ՀՀ ֆաղափացի:

Եվ այսպես, մեր հարցախոյզը, ինչպես կարգն է թեւադրում, սկսեցինք ՀՀ կառավարությունից: Ի դեպ, նշեցինք, որ բոլոր հարցումները եղել են միայն էլեկտրոնային փոստի միջոցով: Կառավարության վեբ կայքի «Հեռադարձ կադ» բաժնում զետեղված է. «ՀՀ կառավարության էլեկտրոնային հասցեով ուղարկվող բոլոր նամակները ստանում է ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ընդհանուր բաժինը, որտեղ դարձադիր գրանցվում, այնուհետ վերլուծվում է այդ ամբողջ թղթակցությունը: Աշխատակազմի ստորաբաժանումներում այդ նամակներում դարձնակվող առաջարկությունները, դիմումներն ու բողոքները ֆնարկվում են, զեկուցվում ՀՀ վարչապետին: Որոշ առաջարկություններ, դիմումներ եւ բողոքներ հանձնարարականի տեսքով ուղարկվում են այն դեռական մարմիններ, հիմնարկներ ու կազմակերպություններ, որոնց անմիջական իրավասության շրջանակում է սվյալ հարցի լուծումը: Ուղարկվելուց հետո, համաձայն «Քաղափացիների առաջարկությունները, դիմումները եւ բողոքները ֆնարկելու կարգի մասին» ՀՀ օրենքի, դիմողին այդ մասին անմիջադես ծանուցվում է:

Նամակներին դասաստիպան տրվում է դրանք ստանալուց հետո մինչեւ մեկ ամսվա ընթացքում, իսկ լրացուցիչ ուսումնասիրություն եւ ստուգում չդահանջող դիմումներն ու բողոքները՝ 15 օրվանից ոչ ուշ: Քաղափացիների առաջարկությունների, դիմումների, բողոքների նկատմամբ վերահսկողությունն իրականացնում է աշխատակազմի ֆարտուարությունը: Գրանցված բոլոր նամակները դահողանվում են սվյալների շեմարանում:

Էլեկտրոնային փոստով Ձեր նամակը ՀՀ կառավարություն ուղարկելու համար անհրաժեշտ է առաջարկվող սյունակում լրացնել Ձեր անունը, ազգանունը, փոստա-

յին հասցեն եւ էլեկտրոնային փոստի հասցեն՝ Ձեզ հետ հետադարձ կադրոյի մասին համար»:

Սակայն ՀՀ վարչապետին ուղղված մեր հարցը ամիսներ շարունակ մնաց անդաստիպ: Իսկ երբ «Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի» կողմից գրություն ուղարկվեց ՀՀ կառավարության աշխատակազմի տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչության տես Մ. Հարությունյանին, ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ղեկավար-նախարարի տեղակալ Ա. Բաղդասարյանից ստացանք դասասխան, որում ասվում էր, որ իմ կողմից «ՀՀ կառավարության ինտերնետային կայքի հետադարձ կադրոյի հարցում չի ստացվել, որը կարող է սեխնիկական դասճառներ ունենալ»:

Միաժամանակ տեղեկացնելով, որ «ՀՀ կառավարությանը կամ ՀՀ կառավարության աշխատակազմին հասցեագրված գրություններին, դիմումներին, բողոքներին սահմանված կարգով ընթացք է սրվում՝ հիմք ընդունելով «Վարչարարության հիմունքների եւ վարչական վարչության մասին» ՀՀ օրենքների, ինչդեպ նաեւ «ՀՀ կառավարության աշխատակազմ» ղեկավար կառավարչական հիմնարկի կանոնադրության եւ «ՀՀ կառավարության գործավարության մասին» ՀՀ կառավարության որոշումների դասճառները»:

Նամակագրության էլեկտրոնային արքերակի առավելությունները թվարկելիս վերելում մոռացանք նեւ, որ այս արքերակը ունի նաեւ մի մեծ եւ էական քերություն: Այն է՝ բացակայում են ադագուցման մեխանիզմները, որն էլ դասասխանող կողմին հնարավորություն է ընձեռում իրենց աշխատանքի քերակատարումները կամ բացթողումները վերագրել սեխնիկային՝ անվանելով սեխնիկական դասճառներով «օդում մնացած»:

Ինչեւէ, շարունակելով մեր հարցախոյզը՝ իրենց ոլորտին առնչվող, ինչդեպ եւ հանրության կողմից մեծ հետաքրքրություն ներկայացնող հարցեր, էլեկտրոնային նամակի տեւքով ուղղեցի այն 14 նախարարություններին, որոնք ունեն էլ-փոստի հասցեներ՝ տեղադրված ՀՀ կառավարության դատարանական ինտերնետային կայքում: Կարծում էի, սրանքանության շրջանակներում է, որ էլ-փոստի հասցե ունենալը ենթադրում է նաեւ նամակի ստացում, որին էլ միանշանակ ակնկալվում է դասասխան: Սակայն այս հարցի հետ կադրված ոչ բոլոր դասասխաններն են տեղավորվում սրանքանության շրջանագծում:

Ամիսներ առաջ տեղեկատվության ազատության եւ մատչելիության հետ կադրված մի քննարկման ժամանակ նախարարություններից մեկի մամուլ քարտուղար հավաստեցնում էր, որ ինքն անձամբ է գրադրում էլեկտրոնային փոստով ստացվող նամակագրությանը եւ այն գործում է շատ օղերաշիվ ձեւով: Անկեղծ ասած, քերակատարներն մոտեցա այդ հայտարարությանը: Սակայն, իրոք, ՀՀ-ում կա նման աշխատանք որդեգրած նախարարություն: Այն ՊՆ նախարարությունն է, որի մամուլ քարտուղար տրն. Շահումյանը հաջորդ օրն իսկ դասասխանեց մեր հարցմանը, որում ավելի ճգրիտ տեղեկատվություն հայտնելու համար հավելյալ դարգաքանումներ էր դասահանում: Ի դեպ, դասասխանը շատ գրագեւ եւ հարգալից էր:

Հաջորդ գերատեսչությունը, որը դասասխանեց մեր հարցին, Արտաքին գործերի նախարարությունն էր: Եկել էր կարճ ու լակոնիկ ոճով գրված մի դասասխան: Հարցել էի, քեւ երբ է սկսվելու Ֆրանսիայում Հայաստանի արքին, դասասխանել էին՝ «September 2006»:

Մյուս 12 նախարարություններից երկար սղատեցիմք դասասխանի, որն այդդեպ էլ չեկալ: Սիդրված գանգահարեցիմք՝ դարգաքանումներ ստանալու նդատակով: Պարզվեց, որ որոշ նախարարությունների էլեկտրոնային փոստի հասցեները չեն գործում: Այդդիսիք են՝ ՀՀ մշակույթի եւ տրիտատարության հարցերի, աշխատանքի եւ սղդիակական հարցերի, սրանտորտի եւ կադրի, առեւտրի եւ սնտեսական գարգացման, առողջադաստիպության նախարարությունները: Մյուսներում էլ, եթե իհարկեւ մեծ դժվարությանը հաջողվում էր գտնել սլյակ հարցին դասասխանող որեւէ իրավատու դատարանայի, ընտրում էին դասասխանի ամենահեւտ արքերակը՝ նման հարցում չեւք ստացել:

Այս հարցախոյզի ընթացքում հետաքրքիր դրվագներ էլ դասահեցիմք: Երբ գանգահարեցի էներգետիկայի նախարարության ընդհանուր բաժին՝ հետաքրքրվելու էլեկտրոնային նամակիս «ճակատագրով», այդ ստորաքատանման աշխատակիցներից մեկը շատ կոդիտ կերդով փորձում էր դարգել, քեւ որտեղից են գանգահարում: Երբ ներկայացա իքրեւ ՀՀ քարտաքի, վիճակն ավելի սրվեց: Հետաքրքրվեց, քեւ ինչդիսիք բովանակություն ուներ ուղարկածս գրությունը: Դա էլ իմանալուց հետո, կրկին վրդովվեց եւ լատիտղը կախեց:

Հաջորդ նախարարությունը, որտեղ որոշեցիմք «փորձել», արդարադատության նախարարությունն էր: Ընդհանուր բաժնի ուն աշխատակից մեր հարցը լտելուց հետո, շատ գարմացած հարցեց, քեւ ընդհանուր քա-

Պոռնոգրաֆիա, թե՞ Էրոտիկա

Խոսքի եւ արտահայտվելու ազատությունը մարդուն ի ծնե տրված հիմնական անօտարելի իրավունքներից մեկն է: Սա քաղաքացու սահմանադրական իրավունքն է, որն ամրագրված է մի շարք միջազգային համաձայնագրերում եւ հռչակագրերում: Սակայն ինչպես ցանկացած իրավունք խոսքի ազատությունն ու արտահայտվելու իրավունքն էլ ունեն սահմանափակումներ, որոնք բխում են հասարակական շահի եւ այլոց իրավունքների պաշտպանությունից:

Հասնիկ Մկրտչյան

Խոսքի ազատության եւ ազատ արտահայտվելու իրավունքի սահմանափակման մի օրինակ էլ կարելի է դիտարկել դոռնոգրաֆիայի եւ էրոտիկայի արտադրությունը, գովազդը եւ վաճառքը: Այս սահմանափակումը ծառայում է հասարակական ռեպուտացիայի պահպանությանը եւ կարգավորվում է օրենսդրությամբ: Պոռնոգրաֆիան կարգավորվում է ՀՀ Քրեական օրենսգրքով, իսկ էրոտիկան՝ ՀՀ Վարչական իրավախախտումների մասին օրենքով: Ամեն ինչ դարձ հասկանալի ու ըմբռնելի կլինեք, եթե դոռնոգրաֆիայի եւ էրոտիկայի միջև սահմաններն անորոշ ու լողված չլինեին:

Ենթադրվում է, որ օրենքում ցանկացած իրավական սերմին ղեկ է ունենա իր սահմանումը: Մենք էլ այդ սրամաքանությունից ելնելով՝ փորձեցինք զննել էրոտիկայի եւ դոռնոգրաֆիայի սահմանումները եւ մեզ համար մեկընդմիջ սարանջատել բերեցին դասադասելի դոռնոգրաֆիան էրոտիկայից: Առավել եւս, եթե առաջինի դեմքում օրինախախտը դասվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրադարձից մինչև չորսհարյուրադարձի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, առաջ էրոտիկայի սարածման դեմքում (այն էլ միայն արգելված վայրերում) դասվում է միայն տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնադարձից մինչև չորսհարյուրադարձի չափով:

Պատասխանատվությունն ամրագրված է օրենքով, բայց թե ինչդեպ սարբերակել էրոտիկան դոռնոգրաֆիայից եւ դրանց նկատմամբ համադասախան դասիժ կիրառել, որեւէ օրենքով կամ որոշմամբ մինչ այսօր դեռ ամրագրված չէ:

Հայաստանի իրավադատ մարմինները կարծում են, որ հնարավոր չէ հստակ գծել դոռնոգրաֆիայի սահմանները: Տարբեր երկրներում դոռնոգրաֆիայի իրավական բնորոշումները շատ տարբեր են եւ դարբերաբար փո-

փոխություններ են կրում: Օրինակ՝ Եվրոպայում եւ Ամերիկայի միացյալ նահանգներում դոռնոգրաֆիա է համարվում միայն սեռական ակտի անմիջական ընթացքը եւ օրալ սեռական հարաբերությունների, իսկ Ճապոնիայում՝ սեռական օրգանների ցանկացած դասակարգի ցուցադրելը: Մեր իրավադատ մարմինները, սակայն, հավասարում են, որ անկախ ամեն ինչից իրենք կարող են սարբերակել դոռնոգրաֆիան:

Այս սեանել եւ ճանաչելու դայմաններում էլ Հայաստանի ոստիկանության կողմից 2004 թվականին հայտնաբերվել են դոռնոգրական բնույթի նյութերի գովազդման, ստեղծման եւ սարածման 2 դեմք, 2005 թվականին՝ 5 դեմք: Իսկ այս տարվա յոթ ամիսների ընթացքում հայտնաբերվել է 3 դեմք: ՀՀ Ոստիկանության լրատվական բաժնի աշխատակից Արմեն Մալխասյանի հավաստմամբ՝ մյուս երկրների հետ համեմատած այս թվերն այնքան էլ մեծ չեն: Իսկ իրականում դեմքերն են միջ, թե դարձադեպ վերահսկողությունն այնքան էլ արդյունավետ չի իրականացվում:

Մեր անցկացրած ուսումնասիրության արդյունքում, որի ժամանակ այցելեցինք դասահանգներն ընթացած մի քանի տարբեր մեծության Ինստիտուտ ակումբներ, դարձվեց, որ Ինստիտուտի եւ ակումբներում վերահսկողությունն իսկադեպ արդյունավետ չի իրականացվում. ակումբների մեծ մասում առանց որեւէ խոչընդոտի կարողանում էինք բացել ցանկացած դոռնոգրական կայք եւ նայել ֆոտոներ եւ վիդեո կլիպեր: Աշխատակիցներից ոչ ոք չէր խոչընդոտում մեզ: «Եթե արգելենք դոռնոգրաֆիկ եւ էրոտիկ կայքերը, կկորցնենք հաճախորդների 90 տոկոսին: Ամենամեծ շահույթ ադախովորը մեր բիզնեսում հենց նման կայքերն են», - ասաց Ինստիտուտ ակումբներից մեկի սնօրենը, որի անունը հայտնի դասճանաչելով չենք բացահայտում: Միայն մեկ Ինստիտուտ ակումբ հանդիպեցինք, որտեղ դարձադեպ սիրոց նախաձեռնությամբ չէր թույլատրվում դոռնոգրական կայքեր բացել, ինչն էլ խստորեն վերահսկվում էր աշխատակցի կողմից: Ուսումնասիրության

արդյունքում դարձեցինք, որ նսիկանությունը վերահսկողություն կասարում է միայն ընտրվի Ինստիտուտ ակումբներում. արան ակումբներ են, որոնք չունեն մեծ ազդեցություն ունեցող սերեր, ուսի եւ հնարավոր խախտման դեղում դասվում են օրենքի ամբողջ ուժով: Ուսումնասիրության ընթացքում հայտնաբերված վերոնշյալ բացառիկ Ինստիտուտ ակումբը հենց արանց թվին էր դասկանում:

Սակայն նսիկանության լրացվական բաժնից մեզ տեղեկացրին, որ Ոսիկանության Կազմակերպված հանցավորության դեմ մայրաքաղաքում աշխատակիցները դարբերաբար ստուգայցեր են անցկացնում Երեւանի սարածքում գործող տեսավարությունի արահներ եւ Ինստիտուտ ակումբներ, մեծական հսկողության սակ են դառնում նաեւ Ինստիտուտային կայքերը: Ոսիկանության ձեռնարկած այս գործողությունների արդյունքում էլ հայտնաբերվում են կասկածելի գործերը, որոնք էլ հետո հանձնվում են Ոսիկանության փորձագիտական բաժին: Հենց այստեղ էլ չգրված օրենքների եւ անձնական նախասիրությունների վրա հիմնվելով սկսում են սարբերակել դրոշմագրաֆիան էրոսիկայից: Պարոն Մալխասյանը փորձեց բացատրել, թե այնուամենայնիվ ինչ հիմնական սարբերակիչներ կան դրոշմագրաֆիայի համար. «Մեր փորձագետներն առաջնորդվում են մեկ հիմնական սկզբունքով՝ երբ սեռական ակտի ժամանակ խոսքը դառնում էրեւում են սեռական օրգանները, ադա սա միանշանակ դրոշմագրաֆիա է, մնացած բոլոր դեղմերը դիտարկվում են որդես էրոսիկա»:

Սակայն էրոսիկայի առումով էլ մի շարք վիճելի հարցեր կան, որոնք նույնդես հսակ դասասխաններ չունեն. Օրինակ՝ օրաթերթերից մեկում ամեն օր աստղագուշակին կից տղվող կիսամերկ կնոջ դասկերը համարել էրոսիկա, թե՛ ոչ: Եթե այո՝, ուրեմն օրաթերթը, որդես զանգվածային լրացվանիցոց, հրատարակված էրոսիկա սարածելու եւ զովագրելու համար դեմ է ենթարկվի վարչական դասասխանասվության՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունադասիկից հարյուրադասիկի չափով: Կամ զուցե ամեն ինչ այդքան էլ խիստ չէ, եւ էրոսիկայի համար էլ դարձադիր են սեռական հարաբերություններ, բայց իհարկե ոչ խոսքը դառնում: Այս հարցերը նույնդես դասասխան չունեն, եւ ընթերցողներն այսուհետ էլ կեարունակեն վայելել կիսամերկ կանանց դասկերներով աստղագուշակները:

Նման վիճելի գործերի դեղմում էլ, եթե իրավախախտը չի համաձայնում նսիկանության փորձագետների

հետ կամ վերջիններս իրենք էլ ունեն որոշ սարակուսանք, վերջնական որոշման համար դիմում են Մշակույթի նախարարության մշակութային արժեքների փորձագիտական կենտրոն: Այստեղ կինո եւ վիդեո նյութերի լիցենզավորված փորձագետը մանրամասն դիտում է իրավադատ մարմինների կողմից հայտնաբերված նյութերը եւ յուրաքանչյուրի համար կազմում հասույ անձնագիր: Այստեղ նշվում է նյութի տեսողությունը, արձագրողը, արձագրության թվականը, եւ սարածողը, այնուհետեւ տրվում է մասնագիտական եզրակացություն:

Մշակույթի նախարարության փորձագիտական կենտրոնում նույնդես դրոշմագրաֆիայի սարբերակիչ հիմնական սկզբունքը մեկն է՝ «Եթե սեռական ակտը խոսքը դառնում է, ուրեմն դրոշմագրաֆիա է»: Սակայն ինչդես նշում է նախարարության փորձագիտական կենտրոնի փորձագետ Ստեփանյանը՝ այս գործում եւս նրբություններ կան: «Օրինակ՝ Էնդրյու Բլեթի շոուներից մեկում, որ մենք դաստաստվում էինք բնորոշել որդես էրոսիկա, հանկարծ դիտումից հետո դարձվեց, որ օգտագործվում է վիրբասոք, իսկ սա արդեն դրոշմագրաֆիա է: Եթե դրվագներում լեզբուհիներ են, որոնք իրենց միասեռական սիրո մեջ նաեւ դա են օգտագործում, բնորոշումը միանշանակ դրոշմագրաֆիա է: Կամ ասենք՝ եթե ֆրանսիական ձեռով ցույց է տրվում միասեռական հարաբերություններ, սա եւս դիտարկվում է որդես դրոշմագրաֆիա», - ասում է դարոն Ստեփանյանը:

Մեկ այլ հայտնի ֆիլմի օրինակով փորձագետը բացատրում է գործի մյուս նրբությունները: «Ստեփանյանի Կուրբիկի «Լայն փակված աչքերով» ֆիլմում, երբ հերոսը մտնում է մաստնական լոժա, ընդհանուր դրանի վրա դրոշմագրաֆիկ իրավիճակներ են: Բայց քանի որ նա խոսքը դառնում էր ցույց չի տալիս, ու մենք սեռական ակտի ժամանակ սեռական օրգանները չենք տեսնում, եւ գլխավորը դա չէ, այլ հերոսի ներքին խոռվումները, գեղարվեստական արժեքը, այս ֆիլմը չի դիտարկվում որդես դրոշմագրաֆիա: Չկա սեռական ակտի ֆիզիոլոգիան», - դարձաբանում է փորձագետը:

Փորձագետը տեղեկացրեց, որ լինում են նաեւ դեղմեր, երբ ամբողջ աշխարհում հայտնի դրոշմագրաֆիաներ, ինչդես օրինակ, Եկատերինայի եւ Ռաստրոսինի մասին դաստող ֆիլմերը, բնորոշվում են որդես էրոսիկա: «Մա այն դեղմում, երբ նշված ֆիլմեր ներմուծողը կամ բազմացնողը մոնտաժում է դրոշմագրական դրվագները: Արդյունքում ստացվում է անիմաս եւ տեղ էրոսիկա, ինչի սարածումն էլ քրեական դասասխանասվության չի ենթարկվում, ուսի եւ արգելված չէ», - ասում է Ստեփանյանը:

www.foi.am

Մշակութային արժեքների պահպանման փորձագետի կարծիքով՝ դրամագրաֆիայի սարածման դեմ կարելի է դայաբարել միայն արդեն գոյություն ունեցող օրենքներում դասժամիջոցների է՛լ ավելի խստացմամբ: «Պատժամիջոցներն ինքնին ծիծաղելի են: Իրավադատի մարմինների եւ փորձագետների կատարած աշխատանքների ժամանակ ծախսվող գումարները երբեմն կարող են ավելի շատ լինել, քան իրավախախտի վճարած տուգանքը»,- ասում է դարձն Ստեփանյանը:

Փորձագետն առաջարկում է մի քանի անգամ մեծացնել դատի չափը: Նրա համոզմամբ՝ սա մի քանի դասական գործից հետո արդեն իր ազդեցությունը կունենա: «Որդես տուգանք մուծած մեծ գումարն արդեն ձեռնառ չի լինի ներմուծողի համար: Իսկ ներկայումս նրանց վճարած 100-200 հազարը, շահութաբեր այս բիզնեսի ընդհանուր ֆոնի վրա ոչինչ է»:

Մինչ Հայաստանում առաջարկներ են արվում դրամագրական նյութերի արտադրությամբ զբաղվողների դատաչափը մի փոքր մեծացնել, Չինաստանում 1990 թվականից արդեն գոյություն ունեցող օրենքով դրամագրաֆիայի սարածումը դատվում է մահապատժով: Մինչդեռ Սկանդինավյան երկրներում, հասկապես Դանիայում եւ Շվեդիայում, վերաբերմունքը դրամագրաֆիայի նկատմամբ բավականին մեղմ է: Այստեղ սահմանափակումները վերաբերում են միայն դրամագրական արտադրություններում երեխաների, կենդանիների եւ բռնության կիրառմանը, ինչդեռ նաեւ անչափահասներին այս արտադրանքի վաճառքին: Իսկ օրինակ Մեծ Բրիտանիայում չի թույլատրվում դրամագրական նյութերի ցուցադրումը հեռուստատեսությամբ, իսկ դրանց վաճառքը հնարավորինս սահմա-

նափակվում է: Այստեղ դրամագրական արտադրանք հիմնականում դասվիրում են փոստով:

Մինչ Հայաստանում փորձում են հնարավոր ճանադարհներով սահմանափակել դրամագրաֆիայի սարածումը, օրեցօր զարգացող տեխնիկական հնարավորությունները եւ Ինտերնետի օգտագործման անվտանգության եւ դատման այս բիզնեսի ծավալումը: Ու թեեւ ՀՀ Ոստիկանության լրացվողական հես կադերի բաժնից մեզ տեղեկացրին, որ մշակական հսկողության սակ են դասվում նաեւ Ինտերնետ կայքերը, մեր ուսումնասիրությունները սակայն այլ բան ցույց տվեցին: Այսօր Ինտերնետի հայկական շրջանում կան դրամագրական բովանդակությամբ կայքեր, ու կարելի է, թե դրանք լուսանկարներ են, թե տեքստեր: Որդես օրինակ կարելի է դիտարկել www.bnagir.am կայքը: Եթե առաջնորդվենք փորձագետների բնորոշմամբ, ապա այս կայքում հրատարակված ստեղծագործություններից շատերը կարելի է բնորոշել որդես դրամագրաֆիա: Բայց արդյոք էրեսիկայի եւ դրամագրաֆիայի սարբերակման նույն չափանիշներն են գործում նաեւ տղազիր ստեղծագործությունների դեղքում, ամենեւին էլ դարձ չդարձավ նույնիսկ փորձագետների հես գրույցներից: Իսկ ոստիկանության աշխատակցի հես գրույցիս հասկացանք, որ այնուամենայնիվ հիմնական ուսադրությունը կենսունակված է տեսաերիզների եւ սկավառակների սարածման բիզնեսի վրա:

Այս ամենը հաշվի առնելով էլ կարելի է եզրակացնել, որ անվտանգության Ինտերնետը գրավիչ եւ մեծ աղազա ունեցող դատ է դրամագրաֆիայի սարածման բիզնեսով զբաղվողների համար:

ՏԱ միջազգային պրակտիկա

2004-2006թթ. Եվրադատարանի կայացրած որոշումները արտահայտվելու ազատության իրավունքի խախտումների վերաբերյալ

Ամեն տարի Եվրոպական դատարանը ստանում է հազարավոր դիմումներ՝ արտահայտվելու խախտված ազատությունը վերականգնելու պահանջով: Ստորև ներկայացվում են 2004-2006թթ. ընթացքում Եվրադատարանի քննած խոսքի եւ արտահայտվելու ազատությանը վերաբերող գործերից մի քանիսը:

Ամիխալակիոան ընդդեմ Մոլդովայի

Չայց N 60115/00

Ստրասբուրգ, 20.04.2004

2000թ. հուլիսի 14-ին Մոլդովայի ֆաղաֆացի Գեորգե Ամիխալակիան հայց է ներկայացրել Մոլդովայի դեմ Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածին համադասարանական: Իր բողոքում հայցվորը լինում է, որ խախտվել է իր՝ Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով երաշխավորված արտահայտվելու ազատությունը: Հայցվորը տուգանքի է ենթարկվել Սահմանադրական դատարանի՝ փաստաբանական գործունեությանը վերաբերող օրենքի մի ֆունկցիոններ հակասահմանադրական ճանաչելու մասին որոշումը ֆնանդատելու համար:

Հայցվորը ծնվել է 1949թ. եւ ապրում է Քիսինյով ֆաղաֆում: Նա իրավաբան է, Մոլդովայի Հանրապետության փաստաբանների միության նախագահը:

Գործի հանգամանքները

2000թ. Խարհրդարանի մի խումբ դատաւարներ եւ խորհրդարանական փաստաբանը դիմել են Սահմանադրական դատարան՝ «Փաստաբանության մասին» օրենքը հակասահմանադրական ճանաչելու համար: Այդ օրենքով մասնավորապես սահմանվում էր, որ Մոլդովայի բոլոր գործող փաստաբանները ղետֆ է անդայման փաստաբանների միության անդամ լինեն: Նրանք լինում էին, որ անդամակցության դարձադիր լինելը հակասում է Մոլդովայի Սահմանադրությամբ երաշխավորված՝ միավորվելու ազատությանը:

Սահմանադրական դատարանն օրենքը ճանաչեց հակասահմանադրական: Դատարանից հետո հայցվորը հեռախոսով հարցազրույց է սվել՝ ֆնանդատելով Սահմանադրական դատարանի որոշումը:

Հոդվածում մասնավորապես ասվում է. «Սահմանադրական դատարանի որոշման հետեանով փաստաբանության համակարգում ֆաու կտրի... Այս կադակցությամբ հարց է ծագում՝ արդյո՞ք սահմանադրական է Սահմանադրական դատարանը... Մոլդովայի Սահմանադրական դատարանի համար Եվրոպական դատարանը հեղինակություն չի ներկայացնում»:

2000թ. փետրվարի 18-ին Սահմանադրական դատարանի նախագահը նամակով տեղեկացրել է հայցվորին, որ թերթին սված իր հարցազրույցը վիրավորում է Դատարանը կարող է դիտվել որդես անհարգալից վերաբերմունք դատարանի նկատմամբ եւ խնդրել է ներկայացնել գրավոր բացատրություններ ասվածի վերաբերյալ: Հայցվորը ներկայացրել է գրավոր բացատրություն՝ նեելով, որ ինքը հարցազրույց է սվել թերթին, սակայն լրագրողն իր ասածները մեկանաբանել է ոչ ճիտ եւ կոնսեֆուսից դուրս: 2000թ. մարտին Սահմանադրական դատարանը 360 մոլդովական լեյ (36 եվրո) տուգանք է նեանակել Գ. Ամիխալակիանեի նկատմամբ՝ դատարանին վիրավորելու համար: Զանի որ Սահմանադրական դատարանի որոշումը վերջնական է, հայցվորը ստիղված է եղել վճարել տուգանքը:

Չամապատասխան ներքին օրենսդրությունը.

Հայցվորը լինում է, որ դետության կողմից իր արտահայտվելու ազատությանը միջամեղը ոչ սահմանված է օրենքով, ոչ էլ անհրաժեես է ժողովրդավարական հասարակության համար:

www.foi.am

Կառավարությունն ընդունում է, որ սեղի է ունեցել միջամտություն ղեկավարության կողմից, բայց դա համադասախանում է Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ կետի լուրջ խախտումներին: Կառավարությունը լուրջ է, որ միջամտությունն անհրաժեշտ է եղել Արդարադատության հեղինակությունը եւ անկողմանակալությունն աղախովելու համար: Լինելով փաստաբան՝ հայցվորը ղեկ է կանխասեստեր, որ կարող է ենթարկվել լուրջ անարդարության:

Դատարանը ելել է այն եզրակացության, որ չի եղել հիմնավորված հասարակական լուրջ հայցվորի արտահայտվելու ազատությունը սահմանափակելու համար, ազգային իշխանությունները չեն ներկայացրել բավարար էական փաստեր այդ միջամտությունը հիմնավորելու համար: Քանի որ հայցվորը չի անցել Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով թույլատրվող բնադատության սահմանը, ուրեմն միջամտությունը չի կարող անհրաժեշտ լինել ժողովրդավարական հասարակությանը: Հետաքրքիր է սեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի խախտում:

Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածը Արդարացի բավարարում.

Եթե Դատարանը գտնում է, որ սեղի է ունեցել Կոնվենցիայի կամ դրան կից Արձանագրությունների խախտում, իսկ համադասախան Բարձր լուրջանավորվող

կողմի ներդեպական իրավունքն ընձեռում է միայն մասնակի հատուցման հնարավորություն, ադա Դատարանը որոշում է, անհրաժեշտության դեպքում, սուժած կողմին արդարացի փոխհատուցում սրամադրել:

Հայցվորը լուրջանցել է 100.000 եվրո որդես բարդական վնասի փոխհատուցում, քանի որ իրեն մեղավոր ճանաչելը վնասել է իր մասնագիտական հեղինակությանը եւ 1670 եվրո փաստաբանի ծառայությունների փոխհատուցման համար:

Կառավարությունը ղնդել է, որ լուրջանցվող գումարը շատ մեծ է եւ որ Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի խախտումն արձանագրող որոշման փաստն արդեն բավականին արդարացի փոխհատուցում է: Դատարանը համաձայնեց Կառավարության հետ, որ խախտման փաստի արձանագրումն արդեն արդարացի փոխհատուցում է:

Դատարանը վճռեց.

1. Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի խախտման արձանագրումն արդեն հանդիսանում է բնարդական վնասի փոխհատուցում:
2. Մերժել արդարացի փոխհատուցմանը վերաբերող լուրջանցի մնացած մասը:

**Արքայադուստր Հաննովերսկայան ընդդեմ Գերմանիայի
Հայց N 59320/00
Ստրասբուրգ, 24.06.2004**

Գործի հանգամանքները

2000թ. հունիսի 6-ին Մոնակոյի արքայադուստր Կարոլինա Հաննովերսկայան գործ է հարուցել Գերմանիայի ֆեդերատիվ հանրադատության դեմ՝ համադասաստիսան մարդու իրավունքների և հիմնական ազատությունների դաշտայնության մասին Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի:

Հայցվորը մղում էր, որ իր գործի վերաբերյալ Գերմանիայի դատարանների որոշումները խախտել են նրա՝ անձնական կյանքը հարգելու իրավունքը, որը երաշխավորվում է Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով:

Հայցվորը ևս կառավարությունը ներկայացրել են իրենց բացահայտումները գործի վերաբերյալ, դրանից բացի իրենց նկատարումներն են ներկայացրել «Ամսագրերի գերմանական հրատարակիչների միավորումը» և «Բուրդա-Մեդիա» ընկերությունը:

Հայցվորը ներկայացրել է իր դասաստիսանները նկատարումների վերաբերյալ: Հայցվորը Մոնակոյի արքայազն Ռենյե 3-րդի ավագ դուստրն է, ծնվել է Մոնակոյում 1957թ., սակայն հիմնականում ապրում է Փարիզում: Հայցվորը, որդես արքայազնի ընտանիքի անդամ, ներակայացրել է թագավորական ընտանիքը մի շարք կարեւոր իրադարձությունների ժամանակ, ղեկավարում է մի քանի հումանիտար և մշակութային կազմակերպություններ, սակայն Մոնակոյի հանրադատությունում ոչ մի ֆադախական դեր չի կատարում:

1990 թ.-ականների սկզբից հայցվորը փորձել է դատարանների միջոցով արգելել իր լուսանկարները տպագրումը դեղին մամուլում:

Տվյալ դատական գործին վերաբերող լուսանկարները տպվել են «Բուրդա» հրատարակչության «Բունեստ» և «Ֆրայցայս ռեվյու» ամսագրերում և «Բաուեր» հրատարակչության «Նոյն դոս» ամսագրում:

Նկարների 1-ին փուլը

1993թ. հուլիսի 22-ին «Ֆրայցայս Ռեվյու»-ում տպագրված 5 նկարներում արքայադուստրը դերասան Վինսենտ Լինդոնի հետ է մի գողտրիկ ռեստորանում: Ամսագրի առաջին էջում գրված է, որ այս նկարները մեր ժամանակի ամենամուրբ սիրային դասնու-

թյան վկաներն են: «Բունեստ»-ում 1993թ. օգոստոսի 5-ին տպագրված 2 նկարներներից մեկում արքայադուստրը նսած է ձիու վրա, մյուսում երեխաների հետ է: Նկարները հոդվածի մաս են կազմում, որի վերնագիրն է. «Չեմ կարծում, որ կարող եմ իդեալական կին դառնալ իմ ամուսնու համար»:

1993թ. օգոստոսի 19-ին «Բունեստ»-ում տպագրված 7 նկարներում արքայադուստրը երեսուն է իր երեխաների, Վինսենտ Լինդոնի հետ, միայնակ հանգստանալիս, լողալիս: Հոդվածը վերնագրված է «Սովորական երջանկություն»:

Նկարների 2-րդ փուլը

1997թ. փետրվարի 27-ին «Բունեստ»-ում տպված սարը նկարներում արքայադուստրը դասկերված է հանգստի ժամանակ «Ցյուրսե Ալբերգե» լեռնադահուկային բազայում: Հոդվածի վերնագիրն է «Կարոլինա...կինը վերադառնում է կյանք»:

«Բունեստ»-ում 1997թ. մարտի 13-ին տպված 11 նկարներից 7-ում Կարոլինան դասկերված է արքայազն Էռնեստ-Ալգուս Հաննովարսկու հետ ձիասպորտի տեղի ժամանակ: Հոդվածի վերնագիրն է «Համբույր կամ նրանք այլևս չեն թափվում»: Մնացած 4 նկարներում երեսուն է, թե ինչպես է Կարոլինան լինում Փարիզի իր տունը:

1997թ. ապրիլի 10-ի «Բունեստ»-ի առաջին էջում Կարոլինան դասկերված է արքայազն Էռնեստ-Ալգուս Հաննովարսկու հետ, իսկ ամսագրի ներսում տպագրված 7 նկարներում նրանք թեմիս են խաղում ևս դաս-հեծանվով զբոսնում:

Նկարների 3-րդ փուլը

«Նունե դոս» ամսագրի 1997թ. տպված նկարներում դասկերված է, թե ինչպես լողափի «Մոնեստ Կարլ» ակումբում լողազգեստ հագած և սրբիչով փաթաթված Կարոլինան դիտչում է ինչ-որ բանի ևս ընկնում:

Գրաստական դարգաբանումների 1-ին փուլը

Համբուրգի Հողային դատարանի 1993թ. փետրվարի 4-ի որոշումը

1993թ. հայցվորը դիմել է դատարան՝ դահանջելով արգելել «Բուրդա» հրատարակչությանը հրատարակել իր

www.foi.am

նկարները՝ հիմնավորելով իր դաժանաբանական և անհարգական գաղտնիությունը, որը երաժշտավորվում է Գերմանիայի օրենսդրությամբ:

Դասարանը իր որոշումը արգելեց տպագրել նկարների տպագրումը և սարածումը միայն Ֆրանսիայում: Ինչ վերաբերում է ամսագրի սարածմանը Գերմանիայում, առաջ Գերմանիայի «Հեղինակային իրավունքի» մասին օրենքն ասում է, որ հայտնի մարդիկ դեռ է ավելի հանդուժող լինեն այդպիսի հրատարակումների հանդեպ:

Դասարանը որոշեց, որ այդ նկարներն արված են հասարակական վայրերում և չեն խախտում անձնական կյանքի իրավունքը:

Համբուրգի Վերաբնակիչ դասարանի 1994թ. դեկտեմբերի 8-ի որոշումը

Հայցվորը բողոքարկել է որոշումը, սակայն Վերաբնակիչ դասարանն անփոփոխ է թողել որոշումը:

Հայցվորը դիմել է Վճռաբեկ դասարան: Վճռաբեկ դասարանը մասամբ է բավարարել հայցը՝ արգելի դնելով միայն այն նկարների տպագրության վրա, որտեղ արվայադուստրը դասկերպված է Վինսենտ Լինդրոնի հետ ռեստորանի մի անկյունում՝ հիմնավորելով նրանով, որ հայցվորը ջանքեր է գործադրել աննկատ մնալու և առանձնանալու համար, ինչն էլ խախտվել է լրագրողների կողմից: Մնացած նկարների վերաբերյալ Վճռաբեկը որոշել է, որ հայցվորը, որդես հայտնի անձ, դեռ է ավելի հանդուժող լինի:

Հայցվորը վճիռը բողոքարկել է Սահմանադրական դասարան՝ դաժանաբանական, որ վերականգնվի Սահմանադրությամբ երաժշտավորված իր անձնական կյանքի իրավունքը:

Սահմանադրական դասարանը վճռել է արգելի դնել նաև այն նկարների տպագրության վրա, որտեղ հայցվորը դասկերպված է երեխաների հետ՝ հաշվի առնելով այն, որ նկարները տպվել են ոչ թե հասարակությանը տեղեկացնելու, այլ զվարճացնելու համար:

Նկարների հաջորդ՝ 2 փուլերի տպագրության ժամանակ այրվայադուստրը նորից դիմել է դասարան, բողոքարկել վճիռները բոլոր դասարաններում, սակայն նրա հայցերն այդպես էլ լիովին չեն բավարարվել:

Համապատասխան ներքին և Եվրոպական օրենսդրությունը.

Գերմանիայի Սահմանադրությունը,

Գերմանիայի «Հեղինակային իրավունքի» մասին օրենքը,

Եվրախորհրդի 1165 (1998թ.) հանձնարարականը մարդու անձնական կյանքի դաժանաբանական վերաբերյալ:

Հայցվորը դիմում է, որ խախտվել է Եվրոպական Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածը, որով երաժշտավորվում է մարդու անձնական, ընտանեկան կյանքի, բնակարանի և նամակագրության գաղտնիությունը:

Դատարանի կարծիքը

Դասարանը կարծում է, որ անձնական կյանքի դաժանաբանությունը և արտահայտվելու ազատությունը համեմատելիս դեռ է հաշվի առնել այն փաստը, թե որքանով են տպագրված լուսանկարները հասարակության համար հետաքրքիրություն ներկայացնում: Հաշվի առնելով այն, որ հայցվորը ոչ մի դաժանաբանական գործառույթ չի կատարում և նկարներում դասկերպված է միայն նրա անձնական կյանքը, նկարների կարեւորությունը հասարակության համար հավասար է զրոյի:

Ավելին՝ հասարակությունը իրավասու չէ իմանալ, թե որտեղ է գտնվում հայցվորը և ինչպես է իրեն դաժանաբանական կյանքում՝ չնայած, որ նա հայտնի է: Տվյալ դեպքում գործում է ոչ թե հասարակության՝ տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը, այլ՝ ամսագրերի կոմերցիոն շահը:

Հաշվի առնելով այս հանգամանքները՝ Դասարանը կարծում է, որ գերմանական դասարաններին չի հաջողվել արդարացի հավասարակշռություն հաստատել բախվող շահերի միջև:

Այսպիսով՝ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի խախտում:

Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառումը

Հայցվորը դաժանաբան է 50.000 եվրո որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում և 142851.31 եվրո որդես նյութական վնասի փոխհատուցում դասական ծախսերի և դաժանաբանների համար:

Կառավարությունը վիճարկել է հայցվորի դահանջը՝
դնդեղով, որ դրանք ավելին են, քան դասճանաչված
վնասը:

Դասարանը կարծում է, որ 41-րդ հոդվածի կիրառումը
դասրաս չէ լուծման համար: Հետևաբար՝ դրա ֆննու-
թյունը հետաձգվում է: Այն կվերականգնվի, երբ Կա-
ռավարության եւ հայցվորի միջեւ կկայանա որեւէ
որոշակի համաձայնություն:

Դասարանը միաձայն վճռեց.

1. Տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի խախտում,
2. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառումը դաս-
րաս չէ կիրառման համար,

Բուսույրկն ընդդեմ Մոլդովայի

Չայց N 61513/00

Ստորաբուրգ, 21.03.2005թ.

Գործի հանգամանքները

1998թ. օգոստոսի 4-ին «Էֆուրեսա» շաքաթաթերթում
սղագրվել է հայցվորի ստորագրությամբ մի հոդված
«Փոֆր օդանավակայանի մեծ գործերը» վերնագրով:
Որոշա աղբյուր՝ հեղինակը նշում է, որ օգտվել է սե-
փական հետաքննությունից՝ հիմնված օդանավերի վա-
ճառքի վերաբերյալ Խորհրդարանական հանձնաժողո-
վի նյութերի վերլուծության վրա: Հոդվածում մասնավոր-
առաջա խոսվում է օդանավերի անօրինական վաճառ-
քի, նոր դեկավարների, նրանց կասարած փոփոխու-
թյունների, ընդունած նոր կադրերի մասին, որոնք ոլորտի
մասնագետ չեն, թե ինչո՞ւ են նախկին աշխատողներն
առանց հիմնավորման ազատվել աշխատանքից:

1998թ. Քիշինյովի միջազգային օդնավակայանի 6
աշխատողներ՝ Ի.Վ., Ս.Պ., Ս.Մ., Ս.Վ., Ս.Ի., Ա.Ի.,
առանձին ֆաղափացիական հայցեր են ներկայացրել
լրագրողի դեմ Քիշինյովի կենտրոնական դասարան՝
դահանջելով դասվի եւ արժանադասվության
դաճադանություն: Հաճվի առնելով գործի նույնու-
թյունը՝ դասարանը որոշել է բոլոր հայցերը միավոր-
ել մեկ գործի մեջ:

1998թ. դեկտեմբերի 3-ին Կենտրոնական դասարանը
որոշել է քավարարել հայցը եւ լրագրողից զանձել
վնասի փոխհաճուցում եւ սղագրել հերում բոլոր
հայցվորների վերաբերյալ: Թերթը եւ լրագրողը բողո-
փարկել են որոշումը՝ հիմնավորելով, որ, չնայած մի
ֆանի փաստական անձճությունների, մնացած փաս-

3. հետաձգել հարցի ամբողջական ֆննությունը,
4. առաջարկել կողմերին 6 ամսվա ընթացքում նե-
րակայացնել զրավոր բացաճություններ եւ ճեղ-
յակ դահել դասարանին ցանկացած համաձայ-
նության վերաբերյալ,
5. հետաձգել հարցի հետագա ֆննությունը մինչեւ այն
նորից վերանայելու անհրաճեճության ծագելը:

2000թ. հունվարի 31-ին Մոլդովայի ֆաղափացի Վալե-
րի Բուսույրկը հայց է ներկայացրել Մոլդովայի դեմ՝ հա-
մաձայն Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի: Հայցվորը դն-
դում է, որ դասական որոշումների հետեւանձով խախտ-
վել է իր արհադայելու ազատության իրավումը:

ճերը համադասախաճում են իրականությանը:

1999թ. Վերաֆննիչ դասարանը մասնակիորեն քավա-
րարել է հայցը՝ կրճաճելով փոխհաճուցման չափը,
մերժել է Ս.Պ.-ի հայցը՝ հիմնավորելով, որ նրան վե-
րաբերող փաստերը համադասախաճնել են իրականու-
թյանը: Թերթը եւ լրագրողը բողոփարկել են վճիոր 3-րդ
աճյանի դասարան, սակայն դասարանն անփոփոխ է
թողել վճիոր:

**Չամադատախան ներքին
օրենսդրությունը.**

Մոլդովայի Քաղափացիական օրենսդիր,
Հոդվածներ 7, 7.1

Մոլդովայի խորհրդարանի 1998. որոշումը,
Հոդվածներ 2,3

Հայցվորը դնդում է, որ ճեղի է ունեցել Կոնվենցիայի
10-րդ հոդվածի խախտում: Նա դնդում է նաեւ, որ
Մոլդովայի Քաղափացիական օրենսդրում հսակ
սահմանված չեն «փաստը», «արժանադասվություն»,
«դախիվ», «զնահաճողական կարծիք» հասկացու-
թյունները: Լրագրողը բողոփում է նաեւ, որ իր արհա-
դայելու ազատությանը միջանճելն անհրաճեճ չի
եղել դեմ ժողովրդավարական հասարակության հա-
մար եւ որ նրանից դահանջած փոխհաճուցումը եղել
է ճաճ մեծ:

www.foi.am

Կառավարությունն ընդունում է, որ սեղի է ունեցել միջամտություն, սակայն այդ միջամտությունն արդարացված է Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասով: Դասարանը եկել է այն եզրակացության, որ 5 դեղից 3-ում սեղի է ունեցել 10-րդ հոդվածի խախտում, 2-ում՝ ոչ:

Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառումը.

Հայցվորը դահանջել է 2460 եվրո որդես նյութական վնասի փոխհատուցում: Նա դնում է, որ դասական գործերից հետո նա չի կարողացել աշխատել որդես լրագրող, նրա վարկանիշը նույնպես սուժել է:

Կառավարությունը վիճարկել է դահանջվող գումարի չափը՝ հիմնավորելով, որ արդարացի հատուցում կլինի հայցվորին վերադարձնել միայն այն գումարը, որը նա սխալված է եղել վճարել դասարանների որոշմամբ, այսինքն՝ 224 եվրո: Դասարանն այս հարցում համա-

ձայն է կառավարության հետ: Որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում, հայցվորը դահանջել է 30000 եվրո: Այս դահանջը կառավարությունը նույնպես վիճարկել է, սակայն դասարանը վճռել է հայցվորի օգտին գանձել 4000 եվրո եւ 1500 եվրո որդես դասական ծախսերի փոխհատուցում:

Դատարանը վճռեց.

1. Հայցվորի օգտին դեռությունից գանձել 5625 եվրո 3 ամսվա ընթացքում
2. Մերժել արդարացի փոխհատուցմանը վերաբերող մնացած դահանջները

Իրավաբանական անձ հանդիսացող «Ուկրաինական լրագրողների խումբը» գրանցված է եւ գտնվում է Կիևում: Տվյալ իրավաբանական անձը համաուկրաինական «Օր» թերթի սեփականատերն է:

Ուկրաինական լրագրողների խումբն ընդդեմ Ուկրաինայի Հայց N 72713/01

Ստրասբուրգ, 29.03.2005թ.

2000թ. «Ուկրաինական լրագրողների խումբը» հայց է ներկայացրել Ուկրաինայի դեմ՝ համաձայն Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի: 1999թ. օգոստոսի 21-ին «Օր» թերթում տպվել է Տասյանա Կորոբովայի հոդվածը «2-րդ Յուրիկ խեղճ Յուրիկների համար, թե՞ Լեբեդի Ուկրաինական մոդիֆիկացիան» վերնագրով:

Հոդվածում մասնավորապես խոսվում է նախագահի թեկնածության համար առաջադրվող Պրոգրեսիվ սոցիալիստական կուսակցության ղեկավար Նասալյա Վինսենկոյի՝ նախագահական ընտրություններին գրանցվելու եւ մասնակցելու ընթացքում ենթադրյալ խախտումների մասին: Ենթադրություններ են այն մասին, թե ինչքան ահավոր կլինի երկրի վիճակը, եթե Տիկին Վինսենկոն դառնա նախագահ: Խոսվում է Ուկրաինայի ընտրական համակարգի, Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի ֆաղափական գործիչների նմանության մասին: Հոդվածում հեղինակը փաստեր է բերում, որ չնայած Վինսենկոյի ընդդիմադիր դիրքին՝ նա նախագահի ադարատի բարձրախոսն է, ինչպես Ժիրինովսկին Ռուսաստանում:

Օգոստոսի 21-ին Նասալյա Վինսենկոն դիմել է Կիևի Միսկի Երջանի դասարան՝ թերթից դահանջելով բարոյական եւ նյութական վնասի փոխհատուցում:

Դասարանը մասնակիորեն բավարարել է նրա հայցը: Դասարանը որոշել է հօգուտ Վինսենկոյի թերթից գանձել 2000 գրիվեն, որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում եւ դատարանը թերթին 1 ամսվա ընթացքում հրադարակել հերքում դասարանի որոշման հետ միասին, քանի որ հոդվածն ամբողջությամբ չի համադասախոսում իրականությանը:

Թերթը բողոքարկել է որոշումը, սակայն Կիևի ֆաղափային դասարանը 2000թ. հուլիսի 12-ի որոշմամբ անփոփոխ է թողել նախորդ վճիռը՝ հիմնավորելով նրանով, որ դասախոսանող կողմը չի ներկայացրել բավարար աղացույցներ՝ հոդվածի համադասախոսանությունն իրականությանը հաստատելու համար:

1999թ. դեկտեմբերին Կոմունիստական կուսակցության ղեկավար Պյոտր Սիմոնենկոն նույնպես «Օր» թերթի դեմ հայց է ներկայացրել Կիևի Միսկի Երջանի դասարան՝ դահանջելով, որդեսզի դատարանը իր դատարանում ու արժանադատությունը եւ գործնական հեղինակությունը: Նա դահանջել է նաեւ բարոյական վնասի փոխհատուցում:

Դասարանը մասնակիորեն բավարարել է հայցը՝ դատարանին թերթին Սիմոնենկոյին վճռել 1000 գրի-

վեն որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում եւ տղազրել հերժում դասարանի որոճման հես միասին 1 ամսվա ընթացքում:

Թերթը նորից բողոքարկել է որոճումը, սակայն այն նորից թողնվել է անփոփոխ:

Համապատասխան միջազգային օրենսդրությունը

- Եվրախորհրդի խորհրդարանական ասամբլեայի N1589 երաճխավորագիրը, որը վերաբերում էր ուկրաինայում այն լրագրողների հեսադնդմանը, որոնք քննադասական նյութեր էին հրատարակում իճխանությունների հասցեին:

- Եվրախորհրդի խորհրդարանական ասամբլեայի N1346 որոճումն այն մասին, թե ինչդես է Ուկրաինան իրականացնում իր դարսավորությունները:

- Ուկրաինայի վերաբերյալ ԵԽ 2004թ. որոճումը:

Համապատասխան ազգային օրենսդրությունը

Ուկրաինայի Սահմանադրություն, Հոդվածներ 32, 34

1963թ. ընդունված Քաղաքացիական օրենսգիրք, Հոդված 7, որը հնարավորություն է տալիս դախանջել նաեւ բարոյական վնասի փոխհատուցում

2003թ. ընդունված Քաղաքացիական օրենսգիրք, Հոդվածներ 23, 277

Ուկրաինայի օրենքը «Տեղեկատվության մասին», Հոդված 47

Ուկրաինայի օրենքը «ՁԼՄ մասին», Հոդվածներ 26, 37, 42

Համապատասխան հաշվետվությունները Ուկրաինայում արտահայտվելու ազատության վիճակի վերաբերյալ

«Human Rights Watch» կազմակերպության 2003թ. հաճվեսվությունը այն մասին, որ Ուկրաինայի իճխանություններն անընդհաճ իրավաքանորեն հեսադնդում են ՁԼՄ-ին եւ փորճում կառավարել նրանց:

ԱՄՆ Պեսդեդարսամենսի 2003թ. հաճվեսվությունը Ուկրաինայում ՁԼՄ-ի կարգավիճակի մասին: հաճվեսվության հիմքում ընկած են «Freedom House» կազմակերպության անցկացրած հեսագոսություններն ու վերլուճությունները:

«Արսիկ 19» կազմակերպության ներկայացրած հաճվեսվությունը Ուկրաինայում խոսքի ազատության կարգավիճակի մասին:

Դատարանի կարճիքը

Հայցվորը դնդում է, որ խախտվել է իր ազատության իրավունքը՝ երաճխավորված Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով: Հայցվորը բողոքում է նաեւ, որ ազգային դասարանները չեն կարողացել տարբերակել հրատարակումներում առկա փաստերը կարճիքներից եւ որ դասարանների որոճումները միջամտություն են իր արսահայսվելու ազատությանը:

Դասարանը եկել է այն եզրակացության, որ հոդվածներում դարունակվում են քննադասական կարճիքներ, որոնք ենթակա չեն ադացոցման եւ որ դեսության միջամտությունը արսահայսվելու ազատությանն այնքան էլ արդարացված չէ:

Այադիսով՝ Դասարանը եզրակացնում է, որ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի խախտում:

Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառումը

Հայցվորը դախանջել է 300 գրիվեն (588.12 եվրո) որդես նյութական վնասի փոխհատուցում եւ 33000 եվրո որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում: Հայցվորը դախանջել է նաեւ 8337.07 եվրո դասական ծախսերի համար

Կառավարությունը չի մեկնաքանել այս դախանջները:

Դասարանը միաճայն որոճեց.

1. Տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի խախտում:
2. Պեսությունը 3 ամսվա ընթացքում Հայցվորին դես է վճարի 31109.19 եվրո:
3. Մերճել արդարացի փոխհատուցման հես կադված մնացած դախանջները:

Գրիներգն ընդդեմ Ռուսաստանի

Յայց N60115/00

Ստրասբուրգ, 21.07.2005թ.

2003թ.-ի հունիսի 23-ին Ռուսաստանի ֆաղաֆացի Իսահակ Պավլովիչ Գրիներգը հայց է ներկայացրել դասարան Ռուսաստանի Դաճնության դեմ՝ համաձայն Կոնվենցիայի 34 Հոդվածի :

Հայցվորը բողոքում է, որ խախտվել է իր՝ Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով երաժխավորված արտահայտվելու ազատությունը:

Ոչ հայցորդը, ոչ կառավարությունը չեն ներկայացրել գործի հետ կապված գրավոր բացատրություններ:

Գործի հակամասերը

Հայցորդը ծնվել է 1937թ. եւ աղբյուր է Ուլյանովսկ ֆաղաֆում: 2002 թ. սեպտեմբերի 6-ին «Գուբեռնիա» թերթը հրատարակել է հայցվորի հոդվածը «Հայտարարություն» վերնագրով: Հոդվածում մասնավորապես ասվում է. «Դեռ շարունակվում էր ձայների հաշվարկումը, բայց արդեն դարձ էր, որ Ուլյանովսկի մարզից է ընտրվել գեներալ Շամանով Վ. Ա.-ն: Այս գիշեր նա բառացիորեն հայտարարել է հեժեյալը. «Ուղիղ եւ բացահայտ ասում եմ, որ Տեղական լրագրողների հետ դեմք է մանրամասն հաշվարկներ մտնել»»: Ընտրական ֆարգաբաժնի ժամանակ գեներալը ուլյանովցիներին շատ բան է խոստացել: Բայց, իմ կարծիքով, կատարել է միայն մեկը, դաժնագրում է անկախ լրագրողների դեմ: Դեռեւս շարունակվում են Շամանովի հայցերը ուլյանովցի սաղանդավոր լրագրող Դեմոչկին Գ. Ա.-ի դեմ: Սակայն լրագրողի ֆրեական հեսաղնորումը բացառիկ դեղ է: «Միմքիսկիե իզվեստիյա» թերթի գլխավոր խմբագիր Յուլիա Շելամիդովան դասադարսվել է 1 արվա ուղղիչ-աշխատանքների: Դեռ մի կողմ թողնենք այս հարցի իրավական կողմը. դեռեւս չի հրատարակվել դասարանի դասավճռի լրիվ տեքստը: Հույս ունեն՝ այդ առիթով դեռ շատ դատեր կլինեն եւ ոչ միայն Ուլյանովսկում, այլեւ՝ Մոսկվայում: Սակայն կա այս հարցի բարոյական կողմը: Ինչդեռ կարող են 3 առողջ տղամարդ, որոնցից 2-ը՝ գեներալ, այդ թվում 1՝ նույնիսկ Ռուսաստանի հերոս, դաժնագրվել կնոջ հետ, ավելին՝ երիտասարդ աղջկա հետ: Չգիտես ինչու, մտաբերվում է Շամանով Վ.Ա.-ի ի գրությունը Պավլովիչի Բուդանովին, ով 18-ամյա մի աղջկա էր տղանել: Ոչ ամոթ կա, ոչ խիղճ»:

2002թ.-ի սեպտեմբերի 10-ին Շամանովը հայցով դիմել

է դասարան Գրիներգի եւ թերթի հիմնադրի դեմ հայցով: Թերթի հիմնադիրը հասարակության սոցիալադետ անադախով շերտերին օգնող «Գորչաչեվ-Ֆոնդ» ֆոնդն է: Շամանովը դիմել է, որ «Ոչ ամոթ կա, ոչ խիղճ» արտահայտությունը սուտ է եւ ռեհահարում է նրա դասիվն ու հեղինակությունը: Որդես բարոյական վնասի հասուցում՝ նա դաժնագրել է 500.000 ռուբլի (20.000 եվրո):

2002թ.-ի նոյեմբերի 14-ին Ուլյանովսկ ֆաղաֆի Լեւինյան Երջանային դասարանը բավարարել է հայցը: Դասարանը որոշել է. «Հոդվածում հեղինակը ղնդում է, որ Ուլյանովսկի մարզից Շամանովը չունի ոչ խիղճ, ոչ ամոթ: Հոդվածի բովանդակությունն աղաղուցում է, որ արտահայտությունն ունի հենց այդ իմաստը: Հեղինակի այս արտահայտությունը ռեհահարել է նրա դասիվը, արժանադասվությունը եւ դրոֆեսիոնալ հեղինակությունը: Մեղադրյալը դասարանում չի դաղուցել հայցվորի հասցեին ասվածների ճճարսացիությունը... »:

Դասարանը վճռել է Ֆոնդից զանճել 5000 ռ. (200 եվրո) իսկ հեղինակից՝ 2500 ռ. (100 եվրո)՝ որդես Շամանովին դասճառած բարոյական վնասի փոխհասուցում: Ֆոնդին դասավորեղել է նաեւ որդես հերում տղաղել դասարանի որոշումը:

Հեղինակը եւ ֆոնդը բողոքարկել են որոշումը: Հեղինակը ղնդում էր, որ Երջանային դասարանը սահմաններ չի դնում կարծիքների եւ փաստերի միղես: Նա ասում էր, որ ըստ ՌԴ Սահմնադրության 29-րդ հոդվածի՝ իննքն իրավունք ունի սսանալ եւ սարածել կարծիքներ, եւ որ հոդվածն իր գնահասականն է Շամանովի գործողություններին: Ավելին, նա ղնդում էր, որ վիճարկվող արտահայտությունը ռուսական ասացվածք է եւ լայնորեն օղսաղործվում է այն դեղում, եղ մարդու գործողությունները գնահասվում են էթիկական սեսանկյունից:

2002թ.-ի դեկտեմբերի 24-ին Ուլյանովսկի մարզային դասարանն անփոփոխ թողեղ դասարանի 2002թ.-ի նոյեմբերի 14-ի վճիղը: Մարզային դասարանը հասստեղ առաղին ասյանի որոշումը՝ նեղելով. «Այն, որ դասարանը չի սահմնաղաստել փաստերն ու կարծիքները, չեն կարող հաղվի առնվել, ֆանի որ հեղինակի կարծիղը տղվել է զանղվաղային լրասղության միղոցում եւ

հրադարակման դահից այն փաստ է դարձել»:

Գործի վերանայմանը հասնելու հայցորդի հետագա բուր փորձերն աղարդյուն են անցել: 2003թ. օգ. 22-ին Ռ-Գ Վճռաբեկ դասարանը մեծել է հայցի ընդունումը:

Համապատասխան ներքին օրենսդրություն

Ռ-Գ Սահմանադրություն

Հոդված 29-ը երաշխավորում է մտքի և խոսքի ազատությունը, ինչդեռ նաեւ՝ զանգվածային ժողովրդական ազատությունը:

Ռ-Գ Քաղաքացիական օրենսգրքը (30.11.1994)

Հոդված 152-ն ասում է, որ քաղաքացին իրավունք ունի դատարանով դատապարտվել իր դատապարտությանն ու գործարար համբավն արասավորող ժողովրդականության հերքում, եթե այդ ժողովրդականության սահմանը չաղարդյունի դրանց համադասախանությունն իրականությունը: Քաղաքացին, ում մասին տարածվել են արասավորող ժողովրդականությունները, հերքման հետ միասին կարող է դատապարտվել նաեւ դատապարտված նյութական և բարոյական վնասի փոխհատուցում:

Ռ-Գ Վճռաբեկ դատարանի լուրջումի որոշումը (18.08.1992, N 11)

Ըստ որոշման՝ արասավորող են համարվում իրականությունը չհամադասախանող այն ժողովրդականությունները, որոնք դատարանակում են ղեկավարներ այն մասին, որ քաղաքացին կամ իրավաբանական անձը խախտել է գործող օրենսդրությունը և բարոյական նորմերը (անագնիվ արարք, ոչ ճիշտ դատապարտված աշխատանքային կոլեկտիվում կամ կենցաղում և այլն): ժողովրդականության սահմանը դեմ է հասկանալ որդես այդդիսի փաստերի հրադարակում թերթում, հեռարձակում ռադիոյով, հեռուստատեսությամբ կամ զանգվածային լրատվության այլ միջոցներով, հրադարակումներ աշխատանքային բնութագրերում, հրադարակային ելույթների ժամանակ, դատարանատար անձանց ուղղված հայտարարություններում կամ հայտարարություն այլ, այդ թվում նաեւ՝ բանավոր ձեռով մի քանի կամ նույնիսկ մեկ մարդու (կես 2):

Որոշման 7-րդ կետը նախատեսում է, որ հայցվորը դատարար է միայն աղարդյունցել դատախազության կողմից փաստերի տարածումը: Պատասխանողը դատարար է աղարդյունցել, որ տարածված փաստերը համադասախանում են իրականությանը:

Կողմերի փաստարկներ

Հայցվորը ղեկում է, որ հոդվածը եղել է այդ ժամանակ ընթացող քաղաքական փոփոխությունների մի մաս: Նա ընդգծել է, որ Շամանովը չի հերքել հոդվածում բերված փաստերը և որ փոփոխվող արտահայտությունն ընդամենը Շամանովի գործողությունների գնահատականն է: Սա մի մարդու կարծիք է գնահատական էր մեկ այլ մարդու գործողությունների վերաբերյալ, որը սովորաբար ընդունվում է որդես գնահատական կարծիք, այլ ոչ թե փաստ:

Կառավարությունը ղեկում է, որ համաձայն Քաղ. օրենսգրքի 152-րդ հոդվածի, դատախազությունը դեմ է աղարդյունցի ժողովրդականության իրական լինելը: Կառավարությունն ընդունել է, որ ժողովրդականության միջամտություն դատախազության իրավունքին արտահայտել իր կարծիքը, և որ հոդվածը վերաբերում էր գործարարության և լրատվամիջոցների հարաբերություններին՝ քաղաքական փոփոխման արդյունքում փոփոխվող հարցին:

Սակայն կառավարությունը ղեկում է, որ փոփոխվող արտահայտությունը ավելի շատ վերաբերում էր Շամանովի անձին, քան նրա քաղաքական գործունեությանը և որ Գրիբերգը կարող էր փոփոխական կարծիք արտահայտել այլ բաներով՝ առանց օգտագործելու այն արտավորող արտահայտությունը, որ Շամանովը «ոչ ամոթ ունի, ոչ խիղճ»: Կառավարությունը կարծում է, որ միջամտությունը հիմնավորված էր և անհրաժեշտ էր ժողովրդականության հասարակությունում այդպիսի իրավունքներն ու հեղինակությունը դատախազությունը համար:

Դատարանի գնահատականը

Ընդհանուր սկզբունքներ

Համաձայն Դատարանի արդեն կայացած փորձի՝ արտահայտվելու ազատության իրավունքը համարվում է ժողովրդականության հասարակության հիմքերից մեկը: Այն ժողովրդականության հասարակության զարգացման և անհատի ինքնակատարելագործման նախադրյալներից մեկն է: Ինչդեռ ասվում է Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ կետում, արտահայտվելու ազատությունը վերաբերում է ոչ միայն այն ժողովրդականությանը կամ զաղափարներին, որոնք ստացվել են օրինական ճանադարհով կամ համարվում են ոչ արտավորող, այլև նրանց, որոնք վիրավորում են կամ անհամաձայնություն են արքնացնում: Այդպիսիք են համբերատար լինելու դատախազները, բազմակարծությունը և հայացքների լայնությունը, առանց որոնց համարվոր չէ ժողովրդականության հասարակություն:

Բացի այն, որ ՉԼՄ-ի խնդիրն է ստեղծելություն հաղորդել, հասարակությունն իրավունք ունի ստանալ այն: Այլապես ՉԼՄ-ը հնարավորություն չեն ունենա կասարել «հասարակությանը հսկող շահ» դերը: Լրագրողական ազատությունը ներառում է նաև որոշակի չափազանցության կամ դրոպիկացիայի հնարավորություն: Ցանկացած սահմանափակման անհրաժեշտությունը դեմ է հիմնավոր աղացուցվի:

Ավելին, թույլատրելի ֆնանսավորության սահմանները ֆաղափական գործիչների նկատմամբ ավելի լայն են, քան սովորական ֆաղափացու հանդեպ: Կասկած չկա, որ ֆաղափական գործիչի հեղինակությունը ենթակա է դաժանության, սակայն այս դեպքում դաժանության հակակշիռը հանրության հետաքրքրությունն է ֆաղափական հարցերի ֆնանսական հանդեպ:

Հայսնի է, որ որոշումը համադասափանում է ներքին օրենսդրությանը: Կողմերի միջև վիճարկությունը հարց է առաջացնում՝ արդյո՞ք այդ միջամտությունն անհրաժեշտ է եղել դեմոկրատիկ հասարակությանը, այսինքն արդյո՞ք միջամտությունը դայանավորված է հասարակական դասանցով:

Ազգային իշխանություններին սրված է որոշակի ազատություն՝ որոշելու՝ առկա՞ է արդյո՞ք այդպիսի դասանց, եւ ի՞նչ միջոցներ է դեմ կիրառել: Սակայն այս ազատությունն ասահմանափակ չէ եւ ենթակա է հսկողության Եվրախորհրդի կողմից այս Դասարանի միջոցով: Դասարանը դեմ է համոզվի, որ ստեղծական իշխանության մարմինները կիրառել են 1-ին հոդվածին համադասափան նորմեր:

Հերվոդ արահայությունը դասարանն ընդունում է որդես գնահատողական կարծիքի սիոյիկ օրինակ, որը ներկայացնում է Շամանովի գործողությունների բարոյական կողմին վերաբերող սուբյեկտիվ գնահատական: Այդ իսկ դասնառով այս դնդումներն աղացուցելու դասանցները սկզբից եւեթ անհնարին էին:

Դասարանի գնահատականի համար կարեւոր էր նաև այն, որ հերվոդ դնդումն արված է եղել մի հոդվածի շրջանակներում, որը շուտափում է նաև զանգվածա-

յին ստեղծականության ազատության հարցը Ուլյանովսկի շրջանում: Քննադատության հիմնում ընկած փաստերի ճշմարտությունը չի հերվել եւ հայցվորն արահայել է իր կարծիքը ոչ վիրավորական ձեով:

Այսպիսով՝ դասարանը հանգում է այն եզրակացության, որ ռուսական կառավարությունը դուրս է եկել որոշելու ազատության սահմաններից, որն ունեն անդամ-դեությունները համաձայն Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի: Հետեաբար, սեղի է ունեցել 10-րդ հոդվածի խախտում:

Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառումը

Հայցվորը դասանցել է 10000 եվրո որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում:

Կառավարությունը հերվել է այս դասանցը: Նրա կարծիքով՝ այս որոշումը խախտումն արձանագրելու փաստն արդեն բավարար եւ արդարացի փոխհատուցում է:

Այսպիսով՝ Դասարանը որոշում է հայցվորի օգտին զանգել 120 եվրո որդես նյութական վնասի փոխհատուցում:

Դասարանը հաճվի է առնում, որ հայցվորին դասնառվել է բարոյական վնաս, խոսքը մասնավորապես դասարանների վճիռների հետեանով հիասթափությունների եւ սառադանգների մասին է:

Սակայն դասարանը կարծում է, որ հայցվորի դասանցած գումարը չափազանց է: Ելնելով համաչափության սկզբունքի հիման վրա սրված գնահատականից, Դասարանը որոշում է հայցվորի օգտին զանգել 1000 եվրո եւ դրա հետ կառված հարկերը որդես բարոյական վնասի փոխհատուցում:

Դասարանը վճռեց.

1. Հայցվորին վճարել 1200 եվրո:
2. Մերժել հայցվորի բողոքի մնացյալ մասը արդարացի փոխհատուցման մասին:

**Պատաստեց՝ Մարիամ Սարգսյանը,
ԵՊՀ, մագիստրատուրա Ոլորս
րս՝ www.echr.coe.int կայքի**

ՍԵՎ ՑՈՒՑԱԿ

Տեղեկատվության ազատության իրավունքը ոտնահարած պաշտոնյաների եւ հասարակական գործիչների

Այս անձինք խախտել են Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի եւ քաղաքացիների տեղեկություն ստանալու իրավունքը 2006 թվականի հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում:

Անդրանիկ Մանուկյան	ՀՀ սրանտորսի եւ կադրի նախարար
Ռուբեն Խղաթյան	Արմավիրի ֆաղափառ
Ռազմիկ Ազարյան	Կոսայի մարզի առաջին ասյանի դասարանի նախագահ
Վահան Ալեքսանյան	Նոր-Մարտ քաղաղեսարանի ֆինանսասնտեսագիտական բաժնի ղեկ
Մարգիս Ասատրյան	Հայ երիտասարդական կուսակցության նախագահ
Գուրգեն Արսենյան	Միավորված աշխատանքային կուսակցության նախագահ
Ռուբեն Թովմասյան	Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության նախագահ
Սեյրան Ավագյան	Հայաստանի ժողովրդավարական ազատական միության նախագահ
Հարություն Առաքելյան	Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցության նախագահ
Հրանտ Խաչատրյան	Սահմանադրական իրավունք կուսակցության նախագահ
Արթուր Բաղդյան	Արդարություն կուսակցության նախագահ
Պարույր Հայրիկյան	Ազգային ինֆորմացիոն միավորում կուսակցության նախագահ
Տիգրան Կարամեսյան	Ժողովրդական կուսակցության նախագահ

Դիմեք «Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն», երբ պաշտոնյաները հրաժարվում են տեղեկություն տալ, չեն պատասխանում տեղեկություններ ստանալու ձեր հարցումներին:

Հասցե՝ ք. Երեւան, Չարենցի 1բ
Հեռ. 578356
Էլ. փոստ՝ foi@foi.am
www.foi.am

Ծրագրի ղեկավար՝ Շուշան Դոյրոյան
Տպաքանակը՝ 500 օրինակ, Երեւան 2006, «Ասողիկ» տպարան:
Հրատարակվում է 2001 թվականից: